

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

**Postoje žen k institutu vykázání ze společného obydlí
u domácího násilí**

Bakalářská práce

Autor: Bc. Markéta Holečková
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Jan Hubert
Oponent práce: Mgr. Lucie Špráchalová

Zadání bakalářské práce

Autor:	Bc. Markéta Holečková
Studium:	P18K0170
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální patologie a prevence
Název bakalářské práce:	Postoje žen k institutu vykázaní ze společného obydlí u domácího násilí
Název bakalářské práce AJ:	Attitudes of women to institute of ejection from common dwelling of domestic violence

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce charakterizuje domácí násilí, jeho projevy a charakteristiky oběti a pachatele. Zaměřuje se na syndrom týrané ženy, syndrom CAN a možné pomoci ze strany státu a neziskových organizací. Zvláště se věnuje práci Policie ČR a její úloze v problematice násilí v rodině. Blíže popisuje institut vykázaní ze společného obydlí a jeho úskalí. Dotazníkovým šetřením zjišťuje povědomí českých žen o institutu vykázaní a jejich zkušenosti s domácím násilím.

KUNC, Kamil a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: proFem, 2012. ISBN 978-80-904564-1-9.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Eva ŽATECKÁ, Radovan DÁVID a Martin KORNEL. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3.

ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-341-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázaní jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. ISBN 978-807418-020-0.

Garantující pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hubert

Oponent: Mgr. Lucie Špráchalová

Datum zadání závěrečné práce: 20.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

Anotace

HOLEČKOVÁ, Markéta. *Postoje žen k institutu vykázaní ze společného obydlí u domácího násilí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 64 s. Bakalářská práce.

Tato práce seznamuje s problematikou domácího násilí na ženách, jenž je i přes veškerou snahu stále aktuálním tématem. Přináší ucelené informace od samotné definice tohoto jevu, jeho hlavní znaky a vymezení základních charakteristik pachatele i oběti. Uvádí možné spouštěče a příčiny násilí v rodině. Představuje posttraumatickou stresovou poruchu, syndrom týrané ženy i syndrom CAN, neboť nepřímou obětí domácího násilí na ženách jsou i děti, jako důsledky páchaného násilí. Věnuje se způsobům řešení a odhalování, činnosti Policie ČR, institutu vykázaní a předběžného opatření u domácího násilí. Seznamuje s vlastním výzkumným šetřením, které sleduje aktuální zatížení žen tímto jevem, druhy zažívaného násilí, a především využití institutu vykázaní ze společného obydlí. Hledá důvody, které ženy vedly k tomu, že se na Policii ČR neobrátily o pomoc a jaké jiné možnosti pomoci místo ní využily.

Klíčová slova: domácí násilí, posttraumatická stresová porucha, syndrom týrané ženy, vykázaní ze společného obydlí, intervenční centrum

Annotation

HOLEČKOVÁ, Markéta. *Attitudes of women to the institute of ejection from common dwelling of domestic violence*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 64 s. Bachelor thesis.

This work introduces the issue of domestic violence against women, which is despite all efforts still a current topic. It brings comprehensive information from the very definition of this phenomenon, the main features and definition of the basic characteristics of the perpetrator and the victim. Lists possible triggers and causes of domestic violence. It represents post-traumatic stress disorder, abused woman syndrome and CAN syndrome, as children are also indirect victims of domestic violence against women because of the violence. It deals with the methods of solution and detection, the activities of the Police of the Czech Republic, the institute of ejection and preliminary measures for domestic violence. It introduces its own research survey, which monitors the current burden of women with this phenomenon, the types of violence experienced, and especially the use of the institute of expulsion from shared housing. It is looking for reasons that led women not to turn to the Police of the Czech Republic for help and what other possibilities of help they used instead.

Key words: domestic violence, post-traumatic stress disorder, abused woman syndrome, ejection from a shared dwelling, intervention centre

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ	10
1.1 Znaký a formy domácího násilí	11
1.2 Příčiny domácího násilí	12
1.3 Pachatel a oběť	15
2 NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	19
2.1 Posttraumatická stresová porucha	20
2.2 Syndrom týrané ženy	21
2.3 Syndrom CAN.....	22
3 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ A PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	25
3.1 Úloha PČR a institut vykázání	31
4 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	36
4.1 Stanovení cílů a použitá metoda.....	36
4.2 Stanovení hypotéz	37
4.3 Analýza výsledků	40
4.4 Ověření hypotéz.....	63
4.5 Diskuse	64
ZÁVĚR	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	73
SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Cílem této práce je seznámit s problematikou domácího násilí, zejména s postupem Policie ČR při využití institutu vykázání. Domácí násilí považujeme více než dříve za aktuální téma. Právě současná situace v souvislosti s pandemií nového koronaviru SARS-Cov19 násilí v rodinách nahrává. Počáteční zákaz vycházení, preference práce z domova, omezení některých služeb a nařízené karantény nutí lidi setrvávat na jednom místě v nekomfortních vztazích. Domov by mělo být místo, kam se rádi vracíme po náročném dni v práci, místo, kde hledáme útěchu, pochopení a podporu, když procházíme nějakou nesnází. Je to náš přístav, naše kotva. Bohužel takový domov nemá každý. Násilí na ženách bylo dlouho považováno za soukromou záležitost. Žena neměla účinné možnosti, jak se z patologického vztahu vymanit, obzvláště pokud měla s násilným partnerem společné děti, byla na rodičovské dovolené s omezenými finančními prostředky. Ani policejní aparát nemohl výrazně pomoci a čekal, až se přihodí takový násilný útok, který bude možné klasifikovat jako trestný čin. Drobné a opakující se incidenty byly považovány za italskou domácnost, za mnohé si dle některých mohla žena sama. V mnohých případech nenašla žena podporu ani u vlastní rodiny, která se obávala ostudy. Násilí na ženách tak bylo veřejným tajemstvím na mnohých vesnicích a malých městech, rodinným tabu a něco, co se stává a je jen na daném páru, jak si mezi sebou rozpory vyřikají.

Dlouho se zapomínalo na děti, které násilí doma přihlížely. V domnění, že z toho nemají rozum, nám vyrůstaly generace zatížené hluboko vrytými následky. Docházelo k transgeneračním přenosům ve velké míře, s dětmi se nijak nepracovalo, a proto v dospělosti se mnohé z nich dopouštěly násilí na vlastní rodině. Z tohoto důvodu se právě domácí násilí na ženách stalo stěžejním tématem této práce. Ačkoli násilí probíhá v různých formách napříč všemi generacemi – násilí na seniorech, násilí na ženách i mužích a dětech, považujeme právě násilí na ženách jako nejpálčivější z hlediska předcházení dalších incidentů. Vycházíme z toho, že ve většině případů jsou násilí přítomny i děti – potenciaální pokračovatelé v násilném řetězci, který se pak může projevit jako násilí dětí na rodičích, prarodičích nebo vlastní rodině. Proto je nutné se tímto tématem neustále zabývat, věnovat se preventivní činnosti a odhalování těchto případů za pomoci širokého a různorodého množství služeb nejen pro týrané ženy a jejich děti, ale také pro pachatele násilí.

Autorčino dětství se stalo hlavním motivátorem k psaní této práce. Téměř 15 let neustálého přihlížení násilí na matce zanechalo nesmazatelné stopy. Permanentní strach o matku a marná snaha ji zachránit, způsobila jinakost, která měla za následek školní šikanu trvající 10 let a sexuální zneužití v předškolním věku. Teprve až v dospělosti, po založení vlastní rodiny, došlo k prvním úvahám, že něco nebude v pořádku. Strach ze změny zajetých kolejí, strach z hodnocení, útky před náročnými zkouškami, pálení mostů a mnoho nových začátků až k verbálním násilným útokům v případě, že stresu bylo tolik, že muselo dojít k okamžité úlevě prostřednictvím vulgárních nadávek, ponižování a používání manipulace a násilí k docílení svého. Když došlo k vyventilování nahromaděných emocí, dostavily se vždy výčitky a obrovský stud. Pocit viny se neustále stupňoval a jeho vrcholem bylo sebepoškozování a sebevražedné myšlenky. Naštěstí zvítězil rozum a následovalo 7 let individuální psychoanalytické psychoterapie, 1 rok terapie pomocí EEG biofeedbacku pod vedením PhDr. Jiřího Tyla a doplňková medikace užívaná 6 měsíců. Dlouhá a bolestivá cesta s mnoha relapsy nesmazala nic ze zažitého, ale pomohla pochopit a znovu prožít vše zlé tak, aby mohl být veden kvalitní život bez dalšího předávání násilných vzorců. Již je známo, proč některé negativní pocity vznikají, v co mohou přerůst a taky, jak je ovládat a vyventilovat tak, aby nedošlo k újmě. Výsledkem je optimalizace všech rodinných vztahů, i těch, které se zdály být už navždy ztracené, zdravé sebevědomí a postupné překonávání jednotlivých překážek bez dalších úteků.

K dispozici je poměrně velké množství výzkumů, které se tématem zabývají. Existují metodické pokyny, speciální školení pro pracovníky prvního kontaktu a rozšiřuje se povědomí o účinném řešení domácího násilí formou vykázaní ze společného obydlí. Stále však ve společnosti panují názory o intimním a soukromém rázu tohoto problému. Na straně oběti dochází k přijetí špatného sebehodnocení a studu. Pokud se podíváme do denního tisku, najdeme případy násilí, které skončily fatálně, můžeme jen polemizovat nad tím, do jaké míry se dalo takovému konci zabránit pouhou uvědomělostí občanů žijících v okolí. Musíme ovšem přiznat, že ani nabízená pomoc okolí nemusí být využita a vždy to záleží na oběti, zda pomoc přijme a bude se chtít z násilného kolotoče vymanit.

Součástí této práce je také výzkumné šetření mezi ženami sledující chování jejich aktuálního nebo posledního partnera a postoje k využití Policie ČR a institutu vykázaní. Dotazník byl distribuován online s využitím nejčastějších platforem, které ženy používají při trávení volného času. Podařilo se získat poměrně vysoký počet respondentek a některé

se samy svěřovaly se zažitým utrpením. Cílem bylo zjistit, kolik žen právě zažívá domácí násilí (nebo jej zažilo v posledním vztahu) a do jaké míry je využívána Policie ČR a četnost vykázaní násilníka z domácnosti, popřípadě z jakého důvodu policii nekontaktují. Zajímalo nás také, jaké jiné možnosti pomoci ženy využily a jaký druh násilí nejčastěji zažívají.

Práci jsme se snažili koncipovat tak, aby nejen splnila veškeré náležitosti závěrečné bakalářské práce, ale aby byla srozumitelná a čitelná pro případné ženy, které si právě procházejí trýznivým obdobím ve vztahu. Pokud by se nám podařilo alespoň u jedné ženy vyvolat podezření, že se asi něco děje a bylo by zapotřebí situaci řešit, považovali bychom to za největší úspěch. Ale zda se tak stane, se bohužel nedozvíme.

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je multidisciplinární problém zasahující nejen sociální vztahy, ale také oblast práva, ekonomiky a zdraví. Patologický jev vyskytující se po celém světě, jehož přesná a jednoznačná definice v zákoně neexistuje. O tom, zda je to dobře, polemizuje Patricie Střílková a Marek Fryšták, kteří si kladou otázku, zda je vůbec legální definice domácího násilí nutná. Nebude svazovat „orgány činné v trestním řízení při posuzování toho, co za domácí násilí považovat a co nikoli?“¹

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022 za domácí násilí považuje „veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického či dalších forem násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely, partnery či osobami blízkými.“² Nejde však o soustavné týrání bez přestávky. Fáze násilí se střídá s fází klidu, která oběť uklidní a utvrdí v tom, že se jednalo jen o jednotlivý akt a vztah je jinak v pořádku. Čím déle oběť ve vztahu setrvává, tím kratší jsou intervaly mezi jednotlivými fázemi. Čuhelová uvádí základní fáze domácího násilí: fáze narůstání napětí, fáze násilí, fáze klidu.³ Fáze narůstání napětí předchází násilnému aktu. V pachateli vzrůstá zlost, žárlí, hledá chyby a kritizuje. Oběť se snaží za všech možných okolností mu vyhovět a předejít násilnému činu. Když napětí mezi partnery vyvrcholí, dochází k fázi násilí. Násilník se neovládá a dojde k fyzickému nebo psychickému napadení. Oběť je paralyzována strachem a bezmocí. Fáze klidu bývá označována jako zdánlivé líbánky. Právě díky této fázi se stává z domácího násilí vleklý problém. „Pokud by násilí probíhalo neustále, tak by je oběť řešila. Období líbánek, které následuje po fázi násilí, však přináší prostor pro emoce, neboť platí, že lze milovat i tyрана.“⁴

¹ STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s. 13. ISBN 978-807418-020-0.

² ČESKÁ REPUBLIKA. *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022*. In: Úřad vlády České republiky, 2019. s. 5. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/AP-DN---grafikaFINAL.pdf>

³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 3. ISBN 978-80-7552-341-9.

⁴ Tamtéž. s. 3.

1.1 Znaky a formy domácího násilí

Domácí násilí je opakované a dlouhodobé. Jedná se vždy o dlouhodobou záležitost. Jednorázové potyčky ani tzv. italská domácnost do této charakteristiky nepatří. U domácího násilí je vždy možné vysledovat určitou historii. Mezi jeho aktéry je intimní vztah-manželství, partnerství apod. Domácí násilí se nevyhýbá ani dalším vztahům např. dospělé dítě vs. rodič, dospělý vnuk vs. prarodič apod. Patrná je asymetrie vztahu tzn. rozdělení moci ve vztahu. Mocí disponuje násilník, zatímco oběť je v závislém a bezmocném postavení. Tyto role se nestřídají. Proto do domácího násilí nelze zařadit vztahy po italsku, kde jsou síly vyrovnané. Oběť je v závislém postavení. Chová se jinak než oběť, která byla poškozena cizím pachatelem. Její chuť na potrestání pachatele je velmi kolísavá. Po násilném incidentu v rozrušení hledají pomoc, někdy i věc oznámí policii, jenže oznámení často stáhnou, protože se situace doma uklidní. Násilné incidenty eskalují. První projevy domácího násilí většinou nemají podobu trestného činu. Násilné akty se stupňují. Na začátku jako útoky proti lidské důstojnosti zahrnující zejména psychické týrání, ponižování nebo sexuální násilí (znásilnění, sexuální nátlak, kuplířství), později se přidávají útoky proti zdraví (mučení, ublížení na zdraví) a mohou skončit jako útoky proti lidskému životu (pokus o vraždu). Období násilí střídá období klidu, čím déle domácí násilí trvá, tím jsou období klidu kratší – říkáme, že se roztočila tzv. spirála násilí. Odehrává se v soukromí. Hlavní důvodem, proč nebývá domácí násilí včas odhaleno, je ten, že se odehrává v soukromí domácnosti, tzn. beze svědků. V některých případech se může projevit i na veřejnosti např. na dovolené v hotelu apod.⁵

Fyzické násilí zahrnuje všechny přímé útoky za použití síly. Je nejzávažnější formou agrese, která může být snadno rozpoznatelná díky následkům, které jsou na oběti patrné např. modřiny, kousance apod. Šetření organizace ROSA na 203 klientkách odhalilo, že nejčastějšími projevy fyzické agrese bylo opakované fackování (41 %), škracení (31 %), bití a rány pěstmi (30 %), sražení (29 %) nebo napadení nožem nebo pistolí (8 %).⁶

⁵ STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s.14-15.

ISBN 978-807418-020-0.

⁶ HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ. *Vliv domácího násilí na zdraví žen-obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010* [online]. In: Praha: ROSA, 2011, 31.1.2011 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/366154-Vliv-domaciho-nasili-na-zdravi-zen-obeti-nasili-a-jejich-deti-ktere-jsou-svedky-nasili-v-rodine.html>

Psychické násilí bývá prvním atakem a je z počátku omlouváno. Později se objevuje v kombinaci s fyzickým násilím. Zanechává na první pohled neviditelné, za to hluboké a nesmazatelné stopy. Patří sem nadávky, vyhrožování (sebevraždou, odebráním dětí), sledování, ničení osobních věcí, nečekané kontroly, obviňování, sociální izolace, pomlouvání, zastrašování, žárlivé výstupy atd. Z šetření organizace ROSA vyplynulo, že 100 % klientek se stalo obětmi psychického týrání.⁷

U sexuálního násilí není příčinou nekontrolovatelný sexuální pud, ale výraz moci a získání kontroly nad obětí a její ponížení.⁸ Z násilnění, nucení k nepříjemným sexuálním praktikám, obtěžování nebo nucené sledování pornografie je většinou provázáno ještě psychickým a fyzickým násilím.

Sociální násilí spočívá v odloučení oběti od přátel a blízké rodiny za pomoci zákazů a kontrol. Pachatel postupně získává moc nad trávením volného času oběti – zákaz televize, omezování volnočasových aktivit, zákaz telefonování a neustálá kontrola, kde je a co dělá, doprovod k lékařům, zákaz přijímání návštěv. Oběť ztrácí kontakt se světem a žije v naprosté izolaci. I to přispívá k tomu, že domácí násilí není včas odhaleno.

Ekonomické násilí by se dalo označit jako specifické psychické násilí. Omezuje soběstačnost a nezávislost oběti. Může jít o neadekvátní kontrolu výdajů, omezení přístupu k financím nebo jeho úplné odepření. Dle Ševčíka a Špatenkové může mít i podobu neoprávněného nakládání s majetkem oběti (rozprodávání) nebo omezování ekonomické aktivity.⁹

1.2 Příčiny domácího násilí

Dlouhá léta se uvažovalo nad tím, jaké jsou příčiny domácího násilí. Ty byly ze začátku připisovány osobnosti pachatele – jak zvládá stres, zda inklinuje k návykovým látkám

⁷ HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ. *Vliv domácího násilí na zdraví žen-obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010* [online]. In: Praha: ROSA, 2011, 31.1.2011 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/366154-Vliv-domaciho-nasili-na-zdravi-zen-obeti-nasili-a-jejich-deti-ktere-jsou-svedky-nasili-v-rodine.html>

⁸ DVORÁČKOVÁ, Jana. *Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí*. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2021, 2017 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Metaanalyza_final.pdf

⁹ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. s. 50. ISBN 978-80-7367-690-2.

nebo zda trpí psychickou poruchou. Za oběť pak byla považována osoba s nízkým sebevědomím. Tuto teorii, označenou jako psychologickou, později na krátkou dobu nahradila teorie biologicko-genetická teorie, která vycházela z dědičných predispozic a zcela vylučovala vlivy vnější. Ukázalo se, že vysvětluje pouze predispozice k násilnému chování, a proto jí brzy nahradila sociologická teorie. Za příčinou násilí tady stála společnost založená na patriarchálním modelu, převaze muže nad ženou a uplatňování moci.¹⁰

Každá z uvedených teorií má částečně pravdu, ale původ domácího násilí není jednostranný, vždy se na něm podílí více faktorů. V každém individuálním případě jsou příčiny jiné. Badatelé proto upustili od jednofaktorových teorií a zaměřili se na teorie multifaktorové, které lépe vystihují současné moderní pojetí domácího násilí jako komplexního problému mnoha příčin. „*Jednou z nejznámějších multifaktorových koncepcí je kauzální model D. G. Duttona, který pracuje se 4 strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí:*

- *makrosystémové příčiny,*
- *exosystémové příčiny,*
- *mikrosystémové příčiny,*
- *ontogenetické vlivy (příčiny).“¹¹*

Makrosystém představuje společnost s konzervativním vnímáním vztahu muže a ženy. Muži je přisuzována moc a síla, zatímco žena je v submisivním postavení. Taková společnost živí i mnohé mýty kolem domácího násilí, např. že žena si za to může sama, že je masochisticky založená nebo se jí násilí líbí, a proto ve vztahu setrvává.¹² Změna celospolečenského vnímání této problematiky by mohla pomoci včas odhalit některé případy.

Exosystémem rozumí Dutton bezprostřední životní (sociální) prostředí člověka, které zahrnuje „*formální a neformální sociální struktury, se kterými přichází konkrétní osoba na své životní cestě do kontaktu. Tyto struktury určují, ovlivňují či přímo omezují chování*

¹⁰ VONŤKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 56-57. ISBN 80-239-2106-1.

¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 239. ISBN 978-80-7380-213-4.

¹² Tamtéž. s. 239.

jednotlivce. Jde vlastně o předivo vztahů, které poutají rodinu k makrosystému. Konkrétními faktory, které přispívají ke zneužívání uvnitř rodiny, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd. Exosystém tak může generovat spouštěče (startéry) i nárazníky (tlumiče) domácího násilí.“¹³

Mikrosystém je samotná rodina a konstelace situací a okolností, které v ní vznikají a mohou být spouštěčem domácího násilí. Jde o příčiny, které vychází z podstaty konkrétního soužití, jimiž může být privátnost, která komplikuje uplatnění mechanismů sociální kontroly. Rodina může také disponovat neformálním právem ovlivňovat chování svých členů, a tím může jejich jednání usměrňovat i negativním způsobem. Dalším zdrojem konfliktu je jednoznačně i špatná identifikace se se společenskou rolí, která lpí na jiných principech, než které rodina zastává, nebo mohou mít k dané roli nedostatečné kompetence (např. rodičovské). V poslední řadě může příčina násilí pramenit z hlubokého poznání druhých, kdy partneři vědí, co si k sobě mohou dovolit¹⁴

Ontogenetické příčiny mají původ v individuálních charakteristikách pachatele i oběti, které ovlivňují jejich vzájemnou interakci. V tomto ohledu se zdůrazňuje význam kvality dětství a sociálního učení v jeho průběhu. „*Koncepce z této dílny předpokládají, že samotný pachatel prošel specifickým ontogenetickým vývojem, pravděpodobně se naučil díky mechanismům sociálního učení řešit stresující a omezující situace agresivním chováním. Do této skupiny patří i stanoviska, že zneuživatelé prošli tíživým dětstvím, sami na sobě okusili traumatizaci násilím. Přímý kontakt jedince s násilím v průběhu jeho dětství je rizikovým faktorem, může odstartovat pochody kriminogeneze (původní oběť se později stává egocentrickým násilníkem) či pochody viktimogeneze (oběť přijme životní scénář oběti, násilí akceptuje jako nutnou součást svého života, její zraňování pokračuje tudíž i v dospělosti.*“¹⁵

Z uvedeného vyplývá, že zkoumání příčin domácího násilí není jednoduché. Vždy je nutné daný případ posuzovat individuálně, protože neexistuje žádný univerzální model. Může pramenit z hluboce zakořeněných vzorců chování nebo může být výsledkem

¹³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 239. ISBN 978-80-7380-213-4.

¹⁴ Tamtéž. s. 240.

¹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 240. ISBN 978-80-7380-213-4.

dlouhodobé frustrace a osobnostních charakteristik, které neumožňují adekvátní vyrovnání se se stresem. Nároky kladené na každého člena společnosti, přehnaná očekávání v kombinaci s nízkým sebevědomím mohou být také jedním ze zdrojů negativního chování vůči partnerovi. K agresi přispívají také drogy nebo alkohol. Protože k útokům na ženy docházelo zejména ve večerních hodinách a o víkendech, vydala královna Alžběta První „*dekret, jímž se zapovídalo mužům bít své ženy po desáté hodině večerní*“.¹⁶ Dnešní studie z Německa nebo Švýcarska sice ukazují, že alkohol provází násilnické jednání, podporuje ho, stupňuje a zintenzivňuje v 50 % případů, na druhou stranu 50 % násilných incidentů se odehrává za střízliva. Ani když pachatel podstoupí protialkoholní léčbu, v násilnostech nepřestává.¹⁷

„Spouštěčem aktuálního násilí může být všechno, co podle názoru násilníka překročilo tolerované hranice, záleží na způsobu, jakým situaci interpretuje. Z tohoto hlediska je celkem lhostejné, jak se oběť chová, za provokaci může být označeno téměř cokoli.“¹⁸

1.3 Pachatel a oběť

Aktérem domácího násilí je pachatel (nejčastěji muž) a oběť (nejčastěji žena). Ačkoli násilí za zavřenými dveřmi domácnosti může probíhat i mezi prarodiči a vnoučaty nebo rodiči a dětmi, méně často může být agresorem žena, tak se tato práce zabývá výhradně násilím mezi mužem a ženou, kdy obětí je žena.

Dvořáčková v analýze existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí shrnuje faktory, které pozitivně korelují s výskytem domácího násilí. Věk je jednoznačně faktorem, který jeho výskyt ovlivňuje nejméně. Domácí násilí prostupuje všemi věkovými skupinami. Výše dosaženého vzdělání má značný účinek především u mužů jako pachatelů. Bylo zjištěno, že čím nižší vzdělávání u muže, tím vyšší riziko vzniku násilí v partnerském vztahu. Podobnou úlohu plní i zaměstnanost, resp. spokojenost v zaměstnání, ztráta zaměstnání jako frustrující handicap ovlivňující chování negativním směrem. S tím souvisí finanční stránka rodiny a její subjektivní vnímání – čím horší, tím

¹⁶ NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI. *Sám proti agresi*. Praha: Grada, 1996. s. 21. ISBN 80-7169-253-0.

¹⁷ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. s. 61-62. ISBN 978-80-251-1786-6.

¹⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 637. ISBN 978-80-7367-414-4.

vyšší pravděpodobnost vzniku násilného incidentu. Nejsilnějším prediktorem domácího násilí je zkušenost s násilím v původní rodině, a to u obou pohlaví. Muži mají tendenci identifikovat se s násilným otcem, ženy mají sklony vybírat si podobné partnery, jako měla jejich matka, a žít v submisivním postavení. Vyšší riziko je také u osob, které vyrůstaly v neúplné rodině a které nemají převzaté vhodné vzorce chování v důsledku výchovy jen jedním z rodičů. Nejméně pravděpodobný je vznik násilí u věřících osob.¹⁹

„Neexistuje žádná výzkumně a empiricky zjištěná typologie pachatelů domácího násilí, natož pak přehled o tom, který z typů domácích násilníků se vyskytuje nejčastěji.“²⁰

Ačkoli proběhly výzkumy, hledající společné osobnostní charakteristiky, už v polovině devadesátých let minulého století „v klinických popisech zkoumaných vzorů pachatelů často figurovaly zcela protichůdné osobnostní typy – od silně se kontrolujícího dominantního a agresivního prototypu až po impulzivního, úzkostně zlostného, slabého a podezřívavého prototypu pachatele. Výsledkem bylo, že kritici označili výčty více či méně pravděpodobných vlastností za pouhý psychologický make-up pachatelů a žádali, aby se odborníci soustředili na skutečně klíčové momenty umožňující pochopit kořeny domácího násilí.“²¹

Matoušek specifikuje zdroje informací, jimiž jsou kriminologické výzkumy, výpovědi obětí a psychologicky zaměřené výzkumy. Zajímavým kriminologickým výzkumem byl tzv. Minneapolský experiment L. W. Shermana, který zkoumal odstrašující účinky rychlého trestu. Cílem bylo zjistit, jak efektivně potrestat pachatele domácího násilí. Výsledkem experimentu bylo, že nelze určit obecně platný trest, který pachatele od dalších činů odradí. Bylo však zjištěno, že čím je pachatel závislejší na sociálních vazbách a procesech konformity, tím citlivěji reaguje na negativní sankce, které ho diskreditují v očích sociálního okolí. Sherman dal vzniknout také rozdělení pachatelů na dva typy: domácí násilník s dvojitou tváří (doma tyran, na veřejnosti zcela konformní), jehož lze označit také jako pachatele z vyšších vrstev, a sociálně problémový pachatel patřící do nižších sociálních vrstev. Jak často se vyskytují v reálném životě nelze zjistit, protože

¹⁹ DVOŘÁČKOVÁ, Jana. Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2021, 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Metaanalzy_final.pdf

²⁰ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. s. 228. ISBN 978-80-7367-818-0.

²¹ Tamtéž, s. 230.

žádné statistiky neexistují. Typologii pachatelů domácího násilí podle toho, jaké vzorce týrání partnera používají, můžeme zjistit od obětí. Toto rozdělení zpracovala Pat Cravenová, Angličanka, která organizuje kurzy pro oběti domácího násilí i pachatele po celé Anglii. Její typologie proto vychází z její práce s násilníky. Jde o osm typů: surovec, žárlivec, špatný otec, lhář, vyděrač, sexuální násilník, pán domu a psychický utlačovatel. Zdůrazňuje, že jednotlivé typy se vzájemně prolínají a kombinují.²²

„Podle údajů obětí domácího násilí v ČR se zdá, že u nás převládá vyděračský surovec, který praktikuje fyzické a psychické týrání.“²³

Psychologické výzkumy byly dlouho považovány za méně využitelné, jsou závislé na použité teorii osobnosti a diagnostických nástrojích. Zaměřují se na psychiku násilníka a opírají se o klinicky zaměřené zkoumání jeho typických rysů a hledání rozdílu mezi běžným člověkem a zneužívatelem. Ovšem v poslední době začínají vznikat pokusy i o praktické třídění pachatelů. Jedním z nich je třídění podle spouštěcích mechanismů:

- čistý domácí agresor, tzv. pachatel dvojitá tvář, který je násilnický jen v rodině;
- generalista používající násilí v intimním vztahu i mimo něj;
- situační domácí agresor reagující na jasné vnější situační okolnosti, např. nevěra partnerky, ztráta zaměstnání apod.;
- na droze závislý pachatel domácího násilí;
- sadistický agresor, jehož praktiky přesahují běžný rámec, např. způsobí oběti řeznou ránu a nutí ji, aby si ji sama zašila obyčejnou jehlou a nití.

Opět nejsou k dispozici žádná přesná čísla, která by ukázala poměr jednotlivých druhů pachatelů ve společnosti. Podle nestátních organizací, které čerpají informace od obětí, je velmi pravděpodobné, že dominuje čistý domácí agresor a domácí tyran, který má problémy s alkoholem.²⁴

Žena, jenž se stává obětí domácího násilí, může pocházet ze všech společenských vrstev i věkových kategorií. Dříve byla za oběť mylně považována žena nesamostatná, s nízkým

²² MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. s. 229. ISBN 978-80-7367-818-0.

²³ Tamtéž, s. 229.

²⁴ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. s. 230. ISBN 978-80-7367-818-0.

sebevědomím a neschopná bránit se. Tyto charakteristiky sice na velkou část obětí sedí, ale souvisí se syndromem naučené bezmoci. Tzn. ne každá žena, která zažívá příkoří, splňuje uvedené charakteristiky. Naučená bezmocnost vzniká po dlouhém týrání v dětství, po nepřiměřeném trestání či sexuálním zneužitím. „*Tato zkušenost může natolik změnit jejich osobnost, že se z nich snadno stávají i utiskované manželky: mají tendenci k závislosti, podřízenosti, projevům násilí se nebrání, a tím posilují partnerovu agresivitu.*“²⁵ Taková žena vlastně neví, jak by skutečný partnerský vztah měl vypadat.

Latentní agresi může vyprovokovat i momentální znevýhodnění ženy vůči partnerovi. Může jít o dlouhodobou nemoc, těhotenství nebo snížení příjmu, zejména pokud žena pobírá rodičovský příspěvek a pečuje o společné děti. „*Z poznatků DONA linky (linka pomoci obětem domácího násilí v ČR s nepřetržitým provozem, statistické zpracování 9915 volání v rozmezí let 2001 a 2004) vyplývají jako rizikové faktory ty, které souvisejí se sociální izolací oběti domácího násilí, což jsou zejména mateřská dovolená nebo starobní důchod.*“²⁶

Násilí v partnerském vztahu podporuje izolace ženy. Ta nemůže s rodinou a přáteli udržovat vztahy, nesmí je navštěvovat, telefonovat, nechodí na rodinné oslavy a pokud ano, je pod silnou kontrolou partnera. Dochází tak k výraznému snížení pravděpodobnosti, že se oběť svěří. „*Absence korektivních zásahů zvyšuje pocit beztrestnosti pachatele, a tak dále odblokovává jeho zábrany.*“²⁷

Vágnerová dodává, že žena, která se muži v počáteční fázi postaví a dá mu důrazně najevo nevoli vůči jeho agresi nebo dokonce ze vztahu odejde, se nestává zpravidla obětí domácího násilí. Obětí se stává žena, která akceptuje chování partnera, ať už z naučené bezmoci nebo z momentálně zvýšené situační závislosti.²⁸

²⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 636. ISBN 978-80-7367-414-4.

²⁶ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. s. 231-232. ISBN 978-80-7367-818-0.

²⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 636. ISBN 978-80-7367-414-4.

²⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 636-637. ISBN 978-80-7367-414-4.

2 NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Dopady domácího násilí na ženách lze pro přehlednost rozdělit na krátkodobé (bezprostřední) a dlouhodobé. Bezprostřední následky se vztahují ke konkrétnímu incidentu. Zahrnují pocity zklamání, zrady a frustrace, pocity napětí a duševní i fyzickou bolest. Fyzické následky mohou, ale i nemusí, být na první pohled viditelné. Oběť se je snaží skrývat nebo je vysvětluje banálními nehodami např. pády ze schodů. Fyzické následky se pochopitelně odvozejí od použitého násilí: modřiny, řezné nebo bodné rány, poleptání, popáleniny, škrábance nebo vážnější zranění vyžadující lékařské ošetření nebo hospitalizaci.

„V praxi jsou popsány i případy, kdy násilné osoby se zdravotnickým vzděláním či zběhlé v profesi dotýkající se problematiky domácího násilí, ubližují ohroženým osobám tak, aby vzniklé zranění nebylo na první pohled viditelné. Např. napadají ohrožené osoby tak, aby jim způsobily hematomy ve vlasové části hlavy atd.“²⁹

Oběť se v některých případech snaží ze situace uniknout, utíká bez rozmyslu v oblečení, které má právě na sobě, bez dokladů, finanční hotovosti i plánu, co bude dělat. V domnění, že se násilník uklidnil, se do domácnosti vrací.

Voňková uvádí, že z dlouhodobého hlediska dochází u oběti ke ztrátě životní perspektivy, ztrátě sebevědomí, pocitu bezmoci a osamělosti umocňované sociální izolací, pocitu viny, depresím nebo sebedestruktivnímu ladění. Realitu vnímá zkresleně, zlostné činy bagatelizuje a omlouvá, čímž redukuje svůj strach z útočníka. Ztrácí ponětí o tom, co je a co není normální ve fungujícím partnerském vztahu.³⁰

Tělesná zranění se dříve či později zahojí. Zranění, která přetrvávají i po ukončení nezdravého vztahu jsou duševní povahy. Variabilita psychických následků je velmi široká. Odvíjí se od prožívání konkrétní ženy a úzce souvisí s její osobností. Může jít o různé fobie, úzkostné stavy, deprese, nespavost, snížený výkon a jsou-li dlouhodobé, mohou se opět projevit na tělesném zdraví. Zbavit se jich je velmi obtížné, zejména v rámci psychoterapie. Nutná je pevná vůle a odhodlání problém řešit.

²⁹ HOLÁ, Irena a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Spondea, 2016. s. 23. ISBN 978-80-2701-120-9.

³⁰ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. s. 76. ISBN 80-239-2106-1.

„Často se tyto osoby musí léčit na psychiatrii, nejčastěji mají diagnostikovanou úzkostně depresivní poruchu.“³¹

2.1 Posttraumatická stresová porucha

Dlouhodobé zažívání příkoří v intimním vztahu může vést k rozvoji traumatu. Holá uvádí, že přes různorodost forem domácího násilí, můžeme vysledovat tři společné aspekty, které splňují charakteristiku traumatu:

- „subjektivně vnímané ohrožení života nebo ohrožení vlastní psychické a fyzické integrity a/nebo jiných osob,
- intenzivní pocity strachu, bezmoci a hrůzy,
- mimořádná úroveň fyzického a psychického stresu.“³²

Trvalý pocit bezmoci a chybějící sociální podpora může vést až k rozvoji posttraumatické stresové poruchy, která „začíná jako opožděná nebo protražovaná odpověď na stresovou událost nebo situaci (krátkého nebo dlouhodobého trvání) mimořádně ohrožující nebo katastrofické povahy, která je schopná způsobit silné rozrušení téměř u každého. ... Typické jsou epizody znovuožívání traumatu v neodbytných vzpomínkách („flashbacks“), snech nebo nočních můrách, které se objevují na přetrvávajícím pozadí pocitu tuposti a emoční oploštělosti, stranění se od lidí, netečnosti vůči okolí, anhedonie a vyhýbání činnostem a situacím upomínajícím na traumatický zážitek. Obvykle se objevuje vegetativní hyperreaktivita a zvýšená bdělost, zesílené úlekové reakce a nespavost. S uvedenými příznaky je obvykle spojena úzkost a deprese a nejsou řídké ani suicidální myšlenky. Nástup následuje po traumatu s latencí od několika týdnů do několika měsíců. Průběh je kolísavý, ale ve většině případů dochází k úpravě. V malém počtu pacientů může nastat chronický průběh po léta a trvalá změna osobnosti (F62,0).“³³

Z tohoto popisu můžeme odvodit, že posttrauma může výrazně omezovat život jednotlivce. Může dojít až k tomu, že se postižená osoba začne vyhýbat lidem nebo

³¹ HOLÁ, Irena a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Spondea, 2016. s. 26. ISBN 978-80-2701-120-9.

³² Tamtéž. s. 24.

³³ MKN-10 2021. *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR* [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021, 2021 [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/>

situacím, které jí nepříjemné události připomínají a vyvolávají v ní negativní emoce. Ztráta naděje, pocit odloučení mění její budoucí život, ve kterém neočekává běžné radostné události, jako může být svatba nebo narození dítěte. Žena zasažená posttraumatickou stresovou poruchou vlastně ztrácí schopnost prožívat lásku.

2.2 Syndrom týrané ženy

Oběť domácího násilí má rozdílné postavení než kterákoli jiná oběť kriminálního činu. Žije s pachatelem ve společné domácnosti mnoho let. Většinou pečují o společné děti, spojují je širší vztahy v rodině a společný účet. Pachatel je znám, jeho činy pokračují, stupňují se, ale navenek se rodina jeví jako běžná. I přesto má žena zažívající domácí násilí jistá specifika ve svém chování.

Syndrom týrané ženy poprvé popsala americká psycholožka dr. Lenore Walkerová, která na konci 70 let minulého století prováděla rozhovory s 1500 ženami, které měly zkušenosti s domácím násilím. Jejich profil představila v knize *Týraná žena*, která vyšla v roce 1979.³⁴

Vágnerová se tomuto syndromu podrobněji věnuje a popisuje veškeré změny v chování a prožívání oběti. Postupně dochází k vyhasínání emocí, zvyšování úzkosti, apatii, otupělosti až k lhostejnosti ke všemu, tedy i k vlastnímu utrpení. Dochází k blokaci schopnosti reagovat vztekem. Vůči pachateli však zůstává citová vazba silná. Někdy ho oběť lituje, protože násilné chování přičítá jeho krušnému dětství, problémům v zaměstnání apod. Žena začíná být dezorientovaná, nedokáže rozpoznat co je a není normální, nedokáže o problémech uvažovat s nadhledem, je si nejistá. S realitou manipuluje, a to jí pomáhá lépe přijmout ohrožující situaci. Změna nastává i v oblasti sociální orientace – žena je ostražitá a podezíravá vůči ostatním. Díky dlouhodobému ponižování oběť akceptuje svou sníženou hodnotu a vlastní neschopnost. Je submisivní, neprůbojná, ztrácí respekt sama k sobě (tzv. naučená bezmocnost). Často se snaží vyhovět ostatním za všech okolností, vyhýbá se kontaktům s jinými lidmi a je ochromena strachem, bez jakékoliv spontánnosti. V krajním případě může dojít k pokusu o sebevraždu nebo útoku na agresora. V silném afektu je oběť schopná pachatele zabít.

³⁴ HOLÁ, Irena a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Spondea, 2016. s. 17. ISBN 978-80-2701-120-9.

Veškeré tyto změny se nevztahují jen na konkrétní násilný vztah, ale jde o změny, které se projevují ve všech konfliktních situacích.³⁵

Projevy syndromu jsou různorodé a vždy závisí na konkrétní osobnosti oběti, sociálním a kulturním kontextu, ve kterém týraná žije. I když mají týrané ženy mnoho společného, jejich přesný profil neexistuje.

2.3 Syndrom CAN

Studie sdružení ROSA z roku 2010 ukázala, že 94,8 % dětí bylo svědky násilí v rodině.³⁶ Dítěti se v takové rodině nedostává základní potřeby bezpečí. Je trvale ohroženo bez ohledu na to, zda je pouhým svědkem nebo je násilí směřováno přímo na něj. Poškozuje dítě ve všech aspektech jeho života. Žije v permanentním ohrožení a strachu o milovanou osobu (matku), má problémy ve škole a mezi vrstevníky, může se stát snadno obětí šikany. Může trpět separační úzkostí, nočním pomočováním, nočními můrami a flashbaky. Somatizují, mohou mít sklony k sebepoškození, nebo se u nich rozvine porucha příjmu potravy. Mohou mít opožděný psychomotorický vývoj. Neumí řešit konflikty a ze studu nechtějí zvat kamarády domů. Starší děti se uchylují k návykovým látkám, útěkům z domova a záškoláctví. Opět záleží na temperamentu každého dítěte, jak se s ohrožujícím prostředím vyrovná. Některé děti to hluboce poznamená na celý život. Častý je transgenerační přenos násilí do vlastní rodiny – u chlapců, kteří v dětství přihlíželi domácímu násilí, je vyšší riziko, že budou sami pachateli násilí ve vlastní prokreační rodině. U dívek je zas vyšší riziko, že přijmou submisivní roli a stanou se obětí násilí ve vlastní, založené rodině. Nejde však říct, že je pravidlem, že každý takto postižený chlapec týrá svou partnerku nebo že každá dívka je budoucím adeptem na oběť domácího násilí. Existuje i vzájemný vztah mezi domácím násilím a přímým týráním dítěte. Dítě může být napadeno, když se snaží matku bránit, nebo může být zraněno při

³⁵ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 638-641. ISBN 978-80-7367-414-4.

³⁶ HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ. *Vliv domácího násilí na zdraví žen-obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010* [online]. In: Praha: ROSA, 2011, 31.1.2011 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/366154-Vliv-domaciho-nasili-na-zdravi-zen-obeti-nasili-a-jejich-deti-ktere-jsou-svedky-nasili-v-rodine.html>

samotném útoků na matku (např. odhození právě kojeneho dítěte). Násilní otcové rovněž inklinují k nadměrnému fyzickému trestání dítěte.

Rozmanitost projevů rozvádí sdružení ROSA v textu k sociologické sondě klientek za rok 2010. *„Některé je více depresivní, znepokojené, má strach, stáhne se do sebe nebo je sebedestruktivní. Jiné začne být agresivní k rodičům a ostatním dětem: agresi přejímají jako jediný správný model komunikace. Některé je rozpolcené, jiné příliš aktivní či neopatrné. Děti jsou zmatené ve svých pocitech vůči rodičům – násilného rodiče mají rády a zároveň se jej bojí. Svě matky mohou v důsledku narušené rovnováhy moci v rodině a kvůli násilnému modelu vnímat jako sobě rovné – tedy ne jako autoritu rodiče, ale jako vrstevnice. Bud' se k nim mohou chovat stejně agresivně jako ke spolužákům, anebo mohou mít tendence je ochraňovat.“*³⁷

Dětem, které byly svědky domácího násilí, se problémy mohou vrátit v dospělosti formou posttraumatických symptomů. Zejména při založení rodiny mohou pochybovat o svých schopnostech vychovávat dítě. Chybí jim adekvátní pozitivní vzor, nemají kde čerpat zkušenosti, protože celé jejich dětství bylo obklopené strachem bez lásky nejbližších. V mnohých případech se dospělé dítě snaží o milující přístup k vlastním dětem, ale v krizových situacích může dojít k násilnému incidentu, které si posléze vyčítá, obviňuje se a snaží se omluvit. Střídá se pak fáze přehnané lásky a mazlení s psychicky vyčerpávajícími násilnými incidenty omlouvané nedostatkem trpělivosti. Dospělé dítě, které si uvědomuje chyby ve výchově vlastních dětí a hledá spojení s chováním ve své orientační rodině, jej často najde. Pokud nevyhledá včas odbornou pomoc, může najít útěchu v alkoholu, sebepoškozování a v krajním případě se může pokusit o sebevraždu. Spirála domácího násilí se netočí jen v rodině, ale přechází napříč generacemi, a pokud nedojde k jejímu zastavení, může se dědit dál.

Cimrmanová transgenerační přenos rodinného násilí dává do souvislosti s násilím na seniorech a konstatuje, že důvodem není vědomá msta, ale spíše „*hluboce vryté vzorce*

³⁷ HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ. *Vliv domácího násilí na zdraví žen-obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010* [online]. In: Praha: ROSA, 2011, 31.1.2011 [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/366154-Vliv-domaciho-nasili-na-zdravi-zen-obeti-nasili-a-jejich-deti-ktere-jsou-svedky-nasili-v-rodine.html>

*chování, které mohly zanechat neurobiologickou stopu. Rodinné násilí se tak ve všech svých formách šíří napříč generacemi, pokud není včas terapeuticky ošetřeno.*³⁸

³⁸ CIMRMANNOVÁ, Tereza a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013. s. 85. ISBN 978-80-246-2205-7.

3 MOŽNOSTI ŘEŠENÍ A PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Izolace, pocit vlastní viny a ztráta zdravého úsudku ženám brání jejich situaci řešit. Zpravidla vyhledají pomoc až ve vyhrocené situaci, kdy jim jde o život nebo jsou ohroženy i jejich děti. Je proto velmi důležité, aby osoba, které se oběť svěří, disponovala dostatečnými kompetencemi pro práci s oběťmi domácího násilí. Okamžik, kdy žena žádá o pomoc a je ochotna se svěřit, se totiž nemusí nikdy opakovat. Kromě odborného vzdělání hraje důležitou roli vhodná komunikace tzn. empatie, porozumění a umění naslouchat. Jestliže se oběť setká se zlehčováním a pochybnostmi o její výpovědi, její špatnou situaci to jen prohloubí.

Na druhou stranu existuje mnoho případů, kdy sice žena vyhledala pomoc a podala trestní oznámení, to však brzy stáhla. Tento fakt podryvá ochotu policie takové případy řešit. *„Ochotu pomoci může v případě policie narušovat opakované odvolávání svědectví a protichůdnost informací. Policisté pak nevědí, co si mají o situaci myslet.“*³⁹

Možnosti, jak pomoci těmto ženám, předkládá Vágnerová, která pomoc rozděluje na psychoterapeutickou a sociální. Psychoterapie, ideálně skupinová, ženě dává příležitost poznat podobné osudy žen a strategie, jak se z kolotoče násilí vymanit. I když hraje zásadní roli před samotným odchodem od partnera, je vhodné v ní i nadále pokračovat, neboť dochází k upevňování žádoucích postojů a vnímání. Pokud i pachatel má zájem na situaci něco změnit, doporučuje se párová terapie, kde se oba učí přebírat odpovědnost za své chování (v případě pachatele) a za své bezpečí (v případě oběti). Sociální pomoc spočívá v udržení si stávajícího bydlení nebo, pokud to vyžadují okolnosti, získání bezpečného útočiště v azylovém domě.⁴⁰

Není to však kompletní výčet pomoci, kterou týraná žena potřebuje. Matoušek vyjmenovává prvky podpůrného zásahu jako materiální pomoc, psychickou podporu a právní pomoc. Materiální pomoc se skládá ze zajištění bezpečného bydlení, vhodné péče o dítě a přístupu k veřejným službám. Psychická podpora znamená krátkodobé i dlouhodobé rady a terapie podporující sebeúctu a vedení k rozhodnosti. Matoušek sem

³⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. s. 643. ISBN 978-80-7367-414-4.

⁴⁰ Tamtéž. s. 647.

řadí i kurzy o výchově dětí. Právní pomoc řeší majetkové vztahy, opatrovnictví dětí, řešení finanční otázky a sociální poradenství.⁴¹

Střílková uvádí přehled možných zařízení, které s řešením domácího násilí mohou pomoci. Jsou to zdravotnická zařízení, krizová centra, krizová centra pro děti, intervenční centra, manželské a rodinné poradny, azylová zařízení, poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny, přestupkové komise, Policie České republiky, obecní policie a orgán sociálně právní ochrany dětí.⁴²

Do zdravotnického zařízení přichází žena po fyzickém napadení, které bylo vedeno takovou intenzitou, že vyžaduje urgentní lékařský zásah. Má příležitost se poprvé svěřit. Lékař by měl být vyškolen, jak domácí násilí rozeznat, a měl by vědět, kam poškozenou odkázat. Vždy je důležitá dokumentace zranění, a to i v případě, že žena aktuálně nechce svou nepřízeň řešit.

Pavlíková v dokumentu pro zdravotníky v rámci projektu Dejme ženám šanci, popisuje, jak může zdravotník nakládat s povinností mlčenlivosti a s oznamovací povinností. Z dokumentu vyplývá, že mlčenlivosti je zproštěn v případě podezření z trestného činu, který má povinnost nahlásit orgánům činným v trestní řízení. U domácího násilí jde zejména o trestné činy týrání svěřené osoby (§ 198 tr. z.) a těžkého ublížení na zdraví (§ 145 trestního zákona) a dále příprava spáchání trestného činu vraždy (§ 140 tr. z.), zabití (§ 141 tr. z.), těžkého ublížení na zdraví (§ 145 tr. z.), vydírání (§ 175 tr. z.), znásilnění (§ 185 tr. z.), pohlavního zneužití (§ 187 tr. z.) a týrání svěřené osoby (§ 198 tr. z.). Týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 tr. z.) do oznamovací povinnosti nespadá a lékař je tak povinen zachovat mlčenlivost. Pokud pacientka na ošetření dorazí s dítětem, které je viditelně zraněné, musí použít oznamovací povinnost vztahující se na dítě. Tímto způsobem lze docílit odhalení domácího násilí. Pokud se věc dostává do řízení před soudem, ten může vydat požadavek o provedení znaleckého posudku. V takovém případě

⁴¹ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. s. 240-241. ISBN 978-80-7367-818-0.

⁴² STŘÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s. 26-27. ISBN 978-807418-020-0.

musí lékař spolupracovat a kartu pacienta zpřístupnit. Povinnosti mlčenlivosti je v tomto případě zproštěn.⁴³

Jedním z výstupů informační kampaně Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR z roku 2001 „*bylo konstatováno příslušníků Policie ČR, že není dodržována oznamovací povinnost ze strany lékařů. To se týká i trestných činů, jejichž neoznámení zakládá přímou trestní odpovědnost (např. týrání svěřené osoby).*“⁴⁴

Krizová centra jsou určena pro všechny lidi v krizi, kterou nejsou schopni zvládnout sami. Návštěvu není nutné předem hlásit. V centru jedinec najde psychologické služby, psychiatrickou péči a základní poradenství. Osobám na útěku pomáhají najít nocleh v podobě krizového lůžka, pomáhají se sestavením bezpečnostního plánu a odkazují na další organizace a služby. Klient by měl odcházet stabilizovaný a informovaný, kam se dál obrátit a co dělat. Pro děti existují dětská krizová centra. Najdeme je ve větších městech.

Intervenční centrum je speciálně určeno obětem domácího násilí. Bylo zřízeno k 1. lednu 2007 jako nástroj prevence. Hraje zásadní roli při řešení týrání v domácnosti. Úzce spolupracuje s Policií ČR, která intervenční centrum informuje o vykázaní násilného partnera ze společné domácnosti, a intervenční centrum má povinnost do 48 hodin oběť kontaktovat. Je už jen na klientovi, zda služby centra využije nebo ne. O pomoc mohou žádat i ženy, jejichž partner vykázan nebyl. Služby tohoto centra jsou zdarma, ambulantní formou a je možné je využít v každém kraji. Poskytují základní právní poradenství, pomáhají sepsat trestní oznámení a prodloužit vykázaní. Pomůže zajistit azylové bydlení a následnou psychologickou péči.⁴⁵

Více o službě intervenčního centra najdeme na stránkách Centra sociálních služeb Praha, nabízí „*odborné sociální a psychologické poradenství, poskytnutí krizové intervence, možnost účasti v podpůrné socioterapeutické skupině, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (sociálně právní poradenství*

⁴³ PAVLÍKOVÁ, Iva. Právní minimum pro zdravotníky. In: *Stop násilí* [online]. 2021, 2016 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <http://stopnasili.cz/wp-content/uploads/2016/03/10-Pr%C3%A1vn%C3%AD-minimum-pro-zdravotn%C3%ADky.pdf>

⁴⁴ CIMRMANNOVÁ, Tereza a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013. s. 94. ISBN 978-80-246-2205-7.

⁴⁵ Mapa pomoci. *Nenechte si ublížovat* [online]. Praha: KRAV MAGA, 2021, 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <http://nenechtesublizovat.cz/index.php?mainNav=pomocobetem&subNav=mapa>

- formou osobní, telefonické a e-mailové konzultace k DN, podporu při jednání s policií, sociálním odborem a dalšími institucemi, pomoc při vypracování písemných žádostí a podání a při sepsání návrhu k soudu na vydání předběžného opatření o prodloužení doby policejního vykázání)“.⁴⁶

Intervenční centra spolupracují s dalšími orgány a institucemi – Policie ČR, poskytovatelé sociálních služeb, OSPOD, nestátní neziskové organizace a orgány veřejné správy. Samozřejmostí je precizní komunikace mezi jednotlivými intervenčními centry v rámci celé republiky.⁴⁷

Manželské a rodinné poradny nabízí psychoterapeutickou pomoc a poradenství osobám před uzavřením sňatku, v manželství nebo lidem během a po rozvodu. Pomáhají si ujasnit priority a najít zdroj problému a síly k vlastnímu řešení. Služby poradny může vyhledat každý, kdo se ve vztahu necítí komfortně, může tedy jít o oběť domácího násilí, lidi pečující o handicapovaného, rodiny zasažené nezaměstnaností nebo rodiče, kteří si nevědí rady s výchovou dětí.

Azylová zařízení slouží k přechodnému poskytnutí zázemí a jsou jakýmsi přechodem mezi krizí a běžným životem. Nabízí ubytování, sociální poradenství, mohou zajistit i právní nebo psychologické služby. Klient musí dodržovat vnitřní řád, při jehož porušení hrozí vyloučení. Bydlení je zpoplatněno. Uživatelé služby mají k dispozici nejen vlastní pokoj s hygienickým zázemím, ale také společné prostory např. klubovnu, hernu pro děti, společnou kuchyň. Při přijetí do služby je sestavován individuální plán, ve kterém klient specifikuje své problémy a cíle, kterých chce dosáhnout. Plnění plánu je průběžně hodnoceno sociálním pracovníkem. Během týdne se uživatelé účastní různých programů, akcí nebo přednášek např. o finanční gramotnosti, výchově dětí, ekonomickém vaření, tematickém tvoření atd. Pravdou je, že pro některé zůstane azylový pobyt jediným možným řešením na dlouhá léta. Pobyt je vždy na 1 rok, do té doby musí klient najít jiné vhodné bydlení nebo kontaktovat jiné azylové zařízení.⁴⁸

⁴⁶ Intervenční centrum (pomoc obětem domácího násilí). *Centrum sociálních služeb Praha* [online]. Praha: Centrum sociálních služeb Praha, 2021, 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.csspraha.cz/intervencni-centrum-pomoc-obetem-domaciho-nasilii>

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Azylový dům sv. Máří Magdalény. *Charita Kralupy nad Vltavou* [online]. Charita Česká republika, 2021, 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://kralupy.charita.cz/ubytovani/azylove-bydleni/>

Poradny pro oběti trestných činů a občanské poradny jsou k dispozici všem, bez ohledu na věk, pohlaví a místo bydliště. Služby jsou bezplatné a diskrétní.⁴⁹

Poradnou pro oběti trestných činů je i Mediační a probační služba. Pomáhají při jednání s úřady, policií nebo soudy včetně formulování různých dokumentů. V případě, že je to zapotřebí, poskytují kontakty na další návazné služby, např. psychologa.

Přestupkové komise prošetřují případy domácího násilí, ve kterých útoky pachatele splnily intenzitu přestupku proti občanskému soužití nebo majetku, a rozhodují o sankci.⁵⁰

Policii České republiky bude věnována následující podkapitola, proto zde popíšeme její základní funkce v problematice domácího násilí. Policie je účinným nástrojem, jak násilí v danou chvíli zastavit a násilníka vykázat ze společné domácnosti, pokud dojde ke splnění zákonem stanovených podmínek.

Přijímá oznámení, provádí šetření, zahajuje trestní stíhání a přestupky předkládá přestupkové komisi.⁵¹ Oběť může kontaktovat i obecní policii, která po okamžité pomoci kontaktuje PČR a případ jí předá k dalšímu řešení.

Orgán sociálně-právní ochrany dítěte je kontaktován vždy, pokud je dítě vystaveno násilí v rodině – a to bez ohledu na to, zda je samo přímou obětí nebo pouhým svědkem. Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá primárně ženami, jako oběťmi domácího násilí, nebudeme roli OSPOD dále rozvádět.

Cimrmanová píše, že boj s domácím násilím probíhá ve dvou rovinách. Tou první jsou strategie top down zahrnující aktivity státu. Jde o informační kampaně, vzdělávací programy pro příslušníky PČR nebo přijímání zákonů, vytváření strategií a metodických pokynů. Druhou rovinou jsou aktivity bottom up představující přímou péči o oběti násilí. Jsou v kompetenci zejména nestátních neziskových organizací, které vykonávají

⁴⁹ STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s. 26. ISBN 978-807418-020-0.

⁵⁰ Tamtéž. s. 26.

⁵¹ Tamtéž. s. 26-27.

i aktivity garantované státem (top down). V obou případech je cílem zajištění bezpečnosti a informování laické veřejnosti.⁵²

Do středu zájmu by se měla dostat účinná prevence domácího násilí podporována státem, protože násilné incidenty v rodině mají nejen dopad na jeho oběti z hlediska tělesného i duševního zdraví, ale v širším kontextu ovlivňují celou společnost. Mluvíme o práci policie, soudů, státních zastupitelství, financování neziskových organizací, které se zabývají oběťmi domácího násilí, zvýšené nároky na systém zdravotnictví a chybějící zaměstnanci v případě pracovní neschopnosti obětí.

Podrobnou studii dopadů domácího násilí předložil s dalšími autory Kamil Kunc. Čerpal z veřejně dostupných dat za rok 2010. „*Celková částka ekonomických dopadů DN v České republice v roce 2010 byla odhadnuta na 1 328,2 milionu Kč.*“⁵³ Z toho odhadem:

- policie 32,3 mil. Kč.;
- státní zastupitelství 7,7 mil. Kč.;
- soudy 314,2 mil. Kč.;
- přestupková řízení 1,9 mil. Kč.;
- dotace na poskytování sociálních služeb 190,4 mil. Kč.;
- podpora v nezaměstnanosti 210,2 mil. Kč.;
- nemocenská 25,6 mil. Kč.;
- zdravotní péče 549,9 mil. Kč.;
- lidské a emocionální náklady (přiměřená kompenzace z pohledu obětí) 19 250,0 mil. Kč.⁵⁴

Prevence nabývá na významu obzvláště během současné pandemie. Jak bývá zvykem, v každé krizové situaci dochází k nárůstu násilných incidentů. Britský The Guardian informoval o nárůstu domácího násilí v některých zemích. Uvádí, že v čínské provincii Chu-Pej se počty domácího násilí během února 2020 ztrojnásobily. V Brazílii došlo během první vlny koronaviru ke 40-50% nárůstu těchto případů, v Katalánsku linky

⁵² CIMRMANNOVÁ, Tereza a kol. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013. s. 93-97. ISBN 978-80-246-2205-7.

⁵³ KUNC, Kamil a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: proFem, 2012. s. 15. ISBN 978-80-904564-1-9.

⁵⁴ Tamtéž. s. 15-16.

pomoci hlásily během několika prvních dnů lockdownu o 20 % větší vytiženost, horká linka na Kypru až 30% nárůst volání. The Guardian ovšem upozorňuje, že případů bude mnohonásobně více, protože některé ženy nemohou telefonovat ze strachu, že je někdo uslyší, nebo jim v tom bude bráněno. Proto například v Itálii nedošlo ke zvýšenému počtu telefonátů na linky pomoci, ale u organizací, které je provozují, došlo k nápadnému zvýšení počtu došlých sms a emailů. Ve Španělsku se dokonce rozhodli, že nebudou pokutovat ženy, které poruší zákaz vycházení, pokud budou na útěku před násilným partnerem. Mnoho zemí nyní čelí výzvám, které volají po politických a právních změnách, které by pomohly násilí v rodinách řešit.⁵⁵

3.1 Úloha PČR a institut vykazání

Pokud je u domácího násilí ze strany oběti volána PČR, lze předpokládat, že situace je vážná a žena jí chce řešit. V danou chvíli se cítí ohrožena na zdraví či životě nebo má strach o děti. Věc oznámí na linku 158 a operační středisko předá věc příslušnému oddělení PČR. Policisté jsou první, kteří se na místě incidentu objeví. Je proto velmi důležité, aby byli policisté důkladně proškoleni v jednání s obětí domácího násilí. Jejich zpochybňující postoj, netaktní vystupování a nepochopení může být velkou brzdou k vyřešení problematického vztahu. Policie zaujímá ústřední roli v řešení domácího násilí, jejich úkolem je zajistit bezpečí ohrožené osobě a stíhat pachatele.

„Z analýz příčin vysokého počtu nezahájeného trestního stíhání u trestných činů charakteru domácího násilí je patrná vysoká frekvence příčin, které souvisejí s prací Policie České republiky a s chováním policistů; pokud osoba ohrožená domácím násilím necítila ze strany policistů dostatečný zájem o svou situaci, prožívala rozčarování a beznaděj; přirozeným důsledkem bylo rozhodnutí při eventuální další agresí případ již nehlásit.“⁵⁶

Králíčková upozorňuje, že policisté musí být mimo jiné připraveni poskytnou kvalifikovanou prvotní psychologickou pomoc, právní a morální pomoc, popř. první

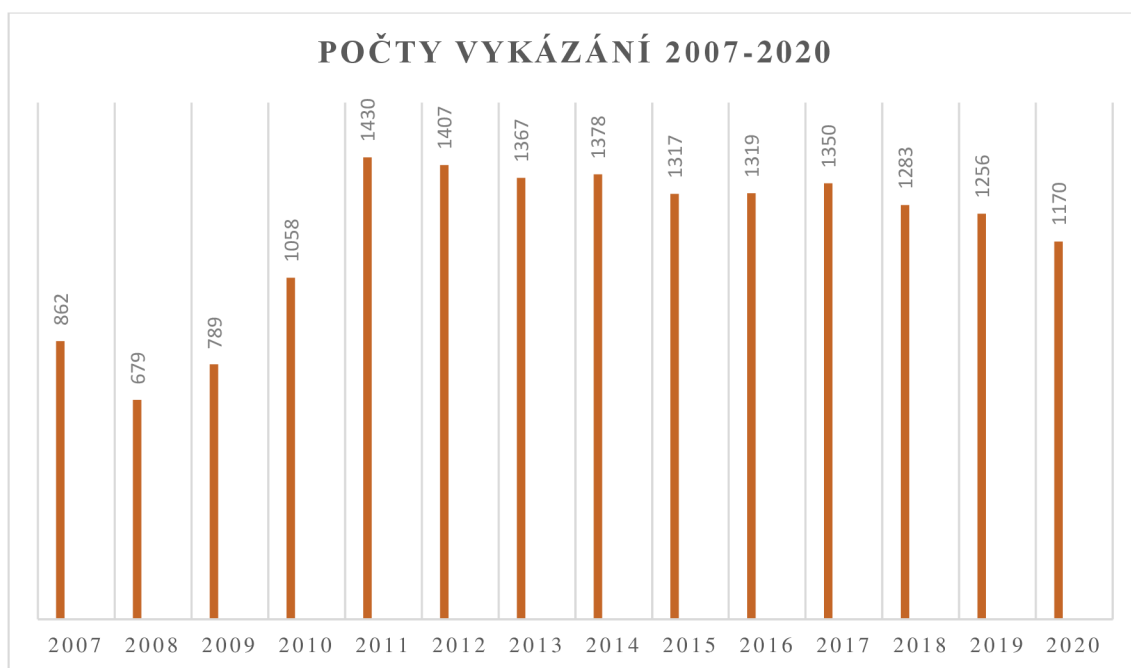
⁵⁵ GRAHAM-HARRISON, Emma, Angela GIUFFRIDA, Helena SMITH a Liz FORD. Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. *The Guardian* [online]. Guardian News & Media Limited or its affiliated companies, 2021, 28.3.2020 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>

⁵⁶ STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykazání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s. 35. ISBN 978-807418-020-0.

zdravotnickou pomoc. Jsou proto důsledně připravováni, aby věděli, jak jednat s obětí domácího násilí, jak jí uklidnit a předat jí potřebné informace.⁵⁷

S účinností zákona 135/2006 Sb. od 1. 1. 2007 proběhly některé změny v zákonech, které se týkaly domácího násilí. Jednou z nejdůležitějších změn bylo zavedení nového druhu předběžného opatření v souvislosti s vykázaním násilné osoby ze společného obydlí a zřízení sítě intervenčních center. PČR, soudy a intervenční centra jsou označeny jako tři pilíře ochrany před domácím násilím.

O počtech vykázaní informuje následující graf, kde jsou zahrnuty všechny případy vykázaní od jeho zavedení, ze kterého vyplývá počáteční nárůst případů vykázaní tak, jak se pomalu rozšiřovalo povědomí o tomto druhu pomoci. Početně nejvíce vykázaní proběhlo v roce 2011 a od té doby můžeme sledovat postupný pokles.

Graf 1: Počty vykázaní 2007-2020

Zdroj:⁵⁸

O situaci před účinkem tohoto zákona hovoří Střílková, která uvádí, že v té době chyběl jednoznačný aktivní zásah ze strany policie, protože bylo na domácí násilí pohlíženo jako na soukromý problém. Neexistovaly žádné závazné metodické pokyny a chyběl systém

⁵⁷ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Eva ŽATECKÁ, Radovan DÁVID a Martin KORNEL. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 96. ISBN 978-80-7400-381-3.

⁵⁸ Statistiky. *Asociace pracovníků intervenčních center ČR* [online]. Asociace pracovníků intervenčních center, 2021, 2021 [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255

plošného školení příslušníků policie v této oblasti. Pachatel mohl být zadržen na 24 hodin, aby se oběť dostala z jeho dosahu. Pokud to žena v tak krátké době dokázala, vrátil se pachatel do pohodlí vlastní domácnosti. Ovšem většinou nechtěla vypovídat a zůstala s pachatelem v jedné domácnosti ze strachu, že by se jeho jednání stupňovalo. Postih pachatele byl možný až v rozvinutém stádiu domácího násilí, kdy došlo k závažnému ublížení na zdraví nebo vraždě – tzn. trestněprávní postih.⁵⁹

S přijetím zákona 135/2006 Sb. je institut vykázání považován na preventivní sankci. *„Vykázání je opatřením netrestního charakteru, které je preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby z hlediska rizika hrozby budoucích útoků. Nenahrazuje sankci za chování násilné osoby.“*⁶⁰

Vykázání je upraveno v zákoně o Policii České republiky č. 273/2008 Sb. v Hlavě VII. Policisté mohou na základě zjištěných skutečností násilnou osobu vykázat na 10 dní ze společné domácnosti a oběť má dostatečný prostor svou nepříznivou situaci vyřešit. *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Vykázání trvá po dobu 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu.“*⁶¹

K identifikaci domácího násilí slouží policistům diagnostická metoda SARA DN, kterou se souhlasem držitelů licence převzal Bílý kruh bezpečí a adaptoval ji pod názvem SARA

⁵⁹ STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. s. 33-35. ISBN 978-807418-020-0.

⁶⁰ SEHNOUTKA, Petr. METODICKÁ PŘÍRUČKA č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání. In: *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, 2021, 4.1.2010 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/mp-1-2010-docx.aspx>

⁶¹ Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2021 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

DN v českém policejním prostředí.⁶² Seznam otázek uvádíme v příloze A: Otázky ke zjištění rizika eskalace domácího násilí.

Vykázání je oznámeno ústně oběma stranám, včetně jejich práv a povinností. Policisté vyhotoví potvrzení o vykázání, které strany proti podpisu převezmou. Odmítnutí převzít nebo podepsat uvede policista do úředního záznamu, jehož kopii si může pachatel vyzvednout u příslušného policejního útvaru. Vykázaný je informován o možnostech ubytování předáním seznamu možného ubytování v okolí a je od něj vyžádána adresa pro doručování písemností. Může podávat námítky, které policista zapíše do potvrzení. V něm je také uvedené omezení prostoru, na které se úkon vztahuje. Násilník může být vykázán i v nepřítomnosti. V takovém případě je poučen o svých právech a povinnostech při prvním kontaktu s policistou. Pokud s vykázáním nesouhlasí, má právo podat do 3 dnů ode dne převzetí potvrzení o vykázání námítky k příslušnému krajskému ředitelství. Lhůta začíná běžet následující den od převzetí potvrzení. Námítky musí být nejpozději třetí den předány k poštovní přepravě nebo podány osobně u příslušného krajského ředitelství. Pokud krajské ředitelství shledá, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, vykázání ukončí.⁶³

Zákon dále stanoví povinnosti a práva vykázané osoby. V §45 zákona č. 273/2008 Sb. v odstavci 1. povinnosti: „*a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání, b) zdržet se vstupu do prostoru podle písmene a), c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou, d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.*“⁶⁴ A práva v odstavci 2.: „*a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti podle odstavce 1 písm. a), b) vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; právo lze uplatnit jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty, policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje, c) ověřovat provedení vykázání zejména na čísle*

⁶² Projektová činnost. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/>

⁶³ Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2021 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

⁶⁴ Tamtéž.

tísňového volání 158, d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.“⁶⁵

Ohrožená osoba je informována podle § 46 o: „*a) možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních, b) možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí a c) následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při vykázání přihlíží.*“⁶⁶ Na žádost ohrožené osoby policisté zajistí převoz do bezpečí.

Rozsah prostoru, na které se vykázání bude vztahovat „*určí policista podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem.*“⁶⁷ A „*při provádění úkonů souvisejících s vykázáním policista zajistí přítomnost nezúčastněné osoby; to neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení.*“⁶⁸

Do 24 hodin od vstupu do obydlí je policista povinen zaslat kopii úředního záznamu o vykázání intervenčnímu centru a soudu, kterému přísluší rozhodování ve věci předběžného opatření. Pokud je v domácnosti nezletilé dítě, zasílá patřičné dokumenty příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Tři dny od vykázání policista domácnost zkontroluje, zda nedochází k maření úředního rozhodnutí o vykázání, a to ze strany pachatele i oběti.⁶⁹

I když je u domácího násilí pachatel zřejmý, bývá jeho trestní stíhání o to složitější, protože v mnoha případech není dán souhlas poškozené osoby k zahájení trestního stíhání.

Králíčková zdůrazňuje, že to platí jen u trestných činů uvedených v § 163 trestního řádu, zatímco u skutkové podstaty § 199 tr. z. týrání osoby žijící ve společném obydlí není souhlas poškozené vyžadován a lze trestní stíhání zahájit okamžitě. Nemůže tedy dojít k odvolání souhlasu, jak bývá u některých skutkových podstat běžné.⁷⁰

⁶⁵ Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2021 [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Eva ŽATECKÁ, Radovan DÁVID a Martin KORNEL. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 97. ISBN 978-80-7400-381-3.

4 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Stanovení cílů a použitá metoda

Cílem naší práce je zjistit aktuální zatížení žen domácím násilím a jeho nejčastější druhy. Do jaké míry je využívána pomoc ze strany Policie ČR a institut vykázaní, případně proč nebyla Policie oslovena. Cílovou skupinou jsou pro naše potřeby ženy starší 18 let, které jsou momentálně ve vztahu (sezdaném i nesezdaném) nebo za sebou mají minimálně jeden partnerský vztah.

Zajímalo nás, kolik žen násilí zažívá alespoň občas nebo se s některými jevy setkala jen jednou. Zejména nás zajímalo, zda ve svém případě oslovily Policii ČR a zda byl jejich partner vykázan. Protože jsme neočekávali, že se nám podaří získat větší počet respondentek, které by s policejním vykázaním měly zkušenost, zařadili jsme otázku týkající se dalších druhů pomoci. Pokud žena Policii ČR neoslovila, zajímalo nás, z jakého důvodu.

Pro splnění výzkumného cíle jsme považovali za nejvhodnější použít kvantitativní dotazníkovou metodu. Kvantitativní metoda „*zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, resp. jejich míru (stupeň)*“. ⁷¹

Jak uvádí Gavora, dotazník je ideální pro zjišťování dat u velkého množství respondentů v poměrně krátkém čase. Označuje ho za ekonomický výzkumný nástroj.⁷² Tyto vlastnosti považujeme pro splnění našeho výzkumného cíle za zásadní.

Název dotazníku záměrně neuvádí pojem domácí násilí, neboť jsme vycházeli z psychologických charakteristik týraných žen, které si mnohdy neuvědomují, že chování jejich násilného partnera je zcela mimo standardní rámec běžného vztahu. Uvedený pojem by je mohl demotivovat k vyplnění, protože si samy problém nepřiznávají. Chtěli jsme oslovit co největší počet žen, tedy i ty, které na první pohled násilí nezažívají.

Dotazník byl sestaven v programu Survio a skládal se z uzavřených i otevřených otázek. 4 položky v úvodu se týkaly charakteristiky zkoumaného souboru (věk, vzdělání,

⁷¹ GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. s. 31. ISBN 80-85931-79-6.

⁷² Tamtéž. s. 99.

ekonomický status, rodinný stav), 21 následujících položek se týkalo výroků sledujících druhy zažívaného násilí a 8 otázek vztahující se k využití pomoci a institutu vykazání.

Distribuce baterie otázek proběhla pouze v online formě za využití nejnavštěvovanějších diskusních platforem pro ženy: Emimino.cz, Vinted.cz, Facebook.com a Modrykonik.cz. Považujeme to za efektivní způsob získání požadovaných respondentů. Vyplnění otázek mohly ženy provést kdekoli prostřednictvím mobilního telefonu s připojením k internetu ve svém volném čase.

Celkem se nám podařilo oslovit 1555 respondentek, které náš dotazník navštívily. Samotný dotazník vyplnilo 976 respondentek. Průběžnou kontrolou bylo zjištěno, že některé odpovědi nejsou relevantní a bylo zřejmé, že vyplnění dotazníku nebyla věnována patřičná pozornost. Z tohoto důvodu jsme vyřadili 214 respondentek. Analýza výsledků vychází z konečného počtu 762 dokončených dotazníků.

4.2 Stanovení hypotéz

Hypotéza 1: Fyzické násilí zažilo/zažívá minimálně 18 % žen (v minulém nebo současném vztahu).

Z metaanalýzy výzkumů v oblasti domácího násilí dle Dvořáčkové vyplynulo, že minimálně 18 % žen někdy zažilo fyzické násilí.⁷³ Z výzkumů, které hodnotila, nešlo odvodit přesné číslo, protože některé agentury do fyzického násilí zahrnovaly i sexuální. Některé se ptaly jen na zkušenosti za posledních 12 měsíců. Podle agentury FRA zažilo fyzické násilí někdy v průběhu života 19 % českých žen.⁷⁴

V našem výzkumném šetření sledujeme chování v současném nebo posledním vztahu. Uvědomujeme si, že domácí násilí není jen ve fyzické rovině, ale zahrnuje i psychické týrání a další formy. V našem šetření chceme sledovat zejména fyzické násilí, které by mělo být tím posledním momentem, kdy žena zavolá policii a nechá partnera vykazat

⁷³ DVOŘÁČKOVÁ, Jana. Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2021, 2017 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Metaanalýza_final.pdf

⁷⁴ Násilí na ženách: Informace z průzkumu. <https://fra.europa.eu/en> [online]. Vídeň: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021, 2014 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

z obavy o svůj život a zdraví. K této hypotéze se vztahuje položka č. 5, konkrétně její výroky:

- Ohrožoval mě zbraní (tyčí, nožem, střelnou zbraní apod.).
- Dal mi pěstí nebo facku.
- Kopal do mě.
- Tahal mě za vlasy, kroutil mi s rukou nebo do mě strkal.
- Házel po mně věci nebo mě udeřil nějakým předmětem.
- Škrtil mě nebo dusil.
- Topil mě.
- Pálil mě cigaretou, žhavým předmětem nebo mě opařil.

Hypotéza 2: Minimálně 43 % žen zažily nějakou formu psychického domácího násilí ze strany bývalého nebo současného partnera.

Opíráme se o výzkum agentury FRA, který k tomuto výsledku dospěl.⁷⁵ Tuto hypotézu sleduje 5. položka v dotazníku, která uvádí některé formy násilí, z nichž některé představují právě psychické. Jde o:

- Kontroloval mi SMS zprávy, emaily nebo výpisy volání.
- Zakázal mi stýkat se s rodinou, přáteli nebo vycházet z bytu/domu.
- Chtěl mít přehled o tom, co dělám ve volném čase, s kým se stýkám, kam a proč chodím.
- Urážel nebo zesměšňoval mě na veřejnosti, před rodinou nebo přáteli.
- Vyhrožoval, že mi fyzicky ublíží.
- Záměrně ničil mé osobní věci, na kterých mi velmi záleželo.
- Vyhrožoval, že ublíží dětem.

⁷⁵ Násilí na ženách: Informace z průzkumu. <https://fra.europa.eu/en> [online]. Vídeň: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021, 2014 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

Hypotéza 3: Minimálně 21 % žen zažilo v současném nebo posledním vztahu sexuální násilí.

Tuto hypotézu jsme vytvořili na základě údajů vyplývajících z výzkumu agentury FRA. Ta zjistila, že 21 % žen zažilo sexuální násilí v průběhu posledních 12 měsíců.⁷⁶ Musíme zdůraznit, že tento údaj se vztahoval na všechny incidenty, nikoli jen na ty, které se udály v partnerském soužití. Pokud budeme opět přihlížet k současné situaci kolem pandemie, domníváme se, že by se naše výsledky mohly výsledkům FRA přiblížit. Tuto hypotézu sleduje položka 5. položka, konkrétně výroky:

- Donutil mě k sexuálnímu styku proti mé vůli.
- Donutil mě k sexuálním praktikám, které pro mě nebyly přijatelné.
- Osahával mě na intimních partiích i přes můj odpor.
- Donutil mě k sexuálnímu styku s jinou osobou nebo k prostituci.

Hypotéza 4: Policii oslovilo v souvislosti s násilným chováním partnera jen 8 % žen.

Dle agentury FRA pouhých 8 % žen oslovilo Policii ČR při řešení domácího násilí.⁷⁷ Chtěli bychom zjistit, kolik žen v současném vztahu (nebo v tom posledním) muselo kontaktovat policii z důvodu násilí páchaného na nich jejich partnerem. Do jaké míry byla policie ze strany oběti využívána, řeší otázka č. 9.

Hypotéza 5: Ženy kontaktují PČR až v případě vážného ohrožení nebo z obavy o své zdraví a život.

Dle agentury FRA, která prováděla průzkum napříč Evropskou unií, jedna třetina žen, která se stala obětí partnerského násilí, se obrátila na policii až v případě nejvážnějšího napadení.⁷⁸

⁷⁶ Násilí na ženách: Informace z průzkumu. <https://fra.europa.eu/en> [online]. Vídeň: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021, 2014 [cit. 2021-04-04]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

Hypotéza 5: Hlavním důvodem, proč žena policii neoslovila při řešení domácího násilí, je nedůvěra vůči policistům.

To potvrzuje metaanalýza výzkumů v oblasti domácího násilí, která u této otázky vycházela z výzkumu Pikálkové.⁷⁹ Rádi bychom toto zjištění naším výzkumným šetřením potvrdili. K této hypotéze se vztahuje otázka č. 13, která nabízí možnosti, které vyplynuly z dosavadních výzkumů v oblasti domácího násilí na ženách shrnutých Dvořáčkovou v metaanalýze.⁸⁰

Hypotéza 6: Institut vykázaní ze společného obydlí u domácího násilí využilo 1 % žen, které násilí ze strany partnera zažívaly.

Podle výzkumu agentury Kuncce došlo k vykázaní u domácího násilí pouze v 1 % případů. Otázka se týkala pouze posledního zažitého incidentu.⁸¹ I když se povědomí o problematice domácího násilí a jeho řešení šíří napříč českou veřejností, není tento institut ještě zdaleka hojně využíván. Důvodem zřejmě bude strach oběti z případné pomsty a nedostatečné kompetence situaci zvládnout, jako je nízké sebevědomí, nedostatek finančních prostředků, případná ztráta bydlení a strach o děti, které by v případě odloučení rodičů musely vídat oba rodiče, tedy i toho násilného.

4.3 Analýza výsledků

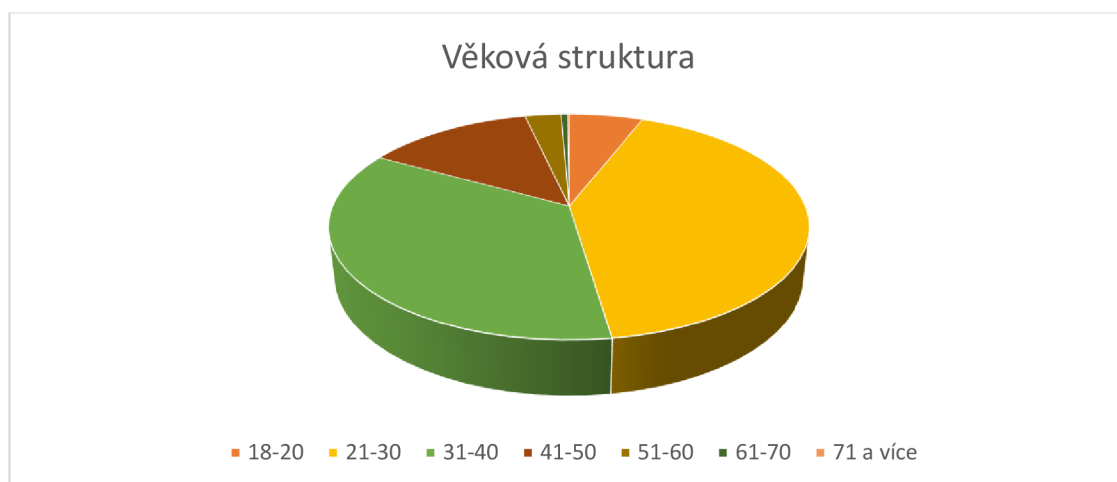
Níže předkládáme výsledky našeho dotazníkového šetření. Jejich pořadí je shodné s pořadím otázek v dotazníku. Celé znění dotazníku je uvedeno v příloze B.

⁷⁹ PIKÁLKOVÁ, Simona. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách-ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-054-0.

⁸⁰ DVOŘÁČKOVÁ, Jana. Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí. In: *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2021, 2017 [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Metaanaliza_final.pdf

⁸¹ KUNC, Kamil a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: proFem, 2012. s. 29. ISBN 978-80-904564-1-9.

1. Váš věk:

Graf 2: Věková struktura

Zdroj: Vlastní zpracování

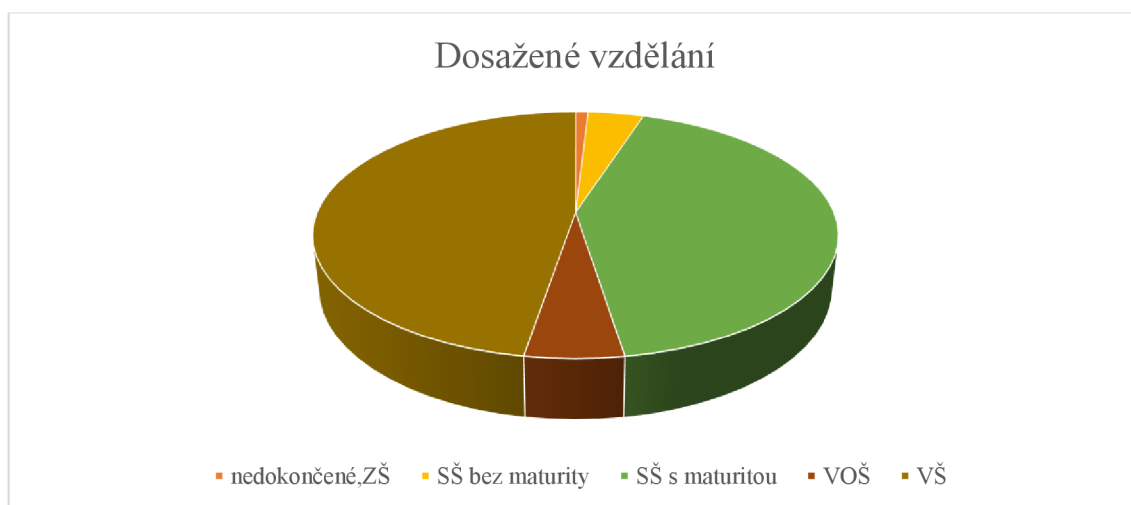
Tabulka 1: Věková struktura

	Počet	Podíl
18-20	45	5,9 %
21-30	318	41,7 %
31-40	270	35,4 %
41-50	102	13,4 %
51-60	22	2,9 %
61-70	4	0,5 %
71 a více	1	0,1 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na naše otázky odpovídaly nejčastěji ženy ve věkové kategorii 21-30 let, které tvořily 41,7 % (318 respondentek), dalších 35,4 % tvořily ženy v kategorii 31-40 let (270 respondentek). Početnější kategorií je také věkové rozmezí 41-50 let s podílem 13,4 % (102 respondentek). 45 respondentek z kategorie 18-20 let představovalo 5,9 % z celkového počtu respondentek. Ve věku 51-60 dotazník oslovil 22 žen (2,9 %). Nejméně máme odpovědi z věkové kategorie 61-70 let (4 respondentky, 0,5 %) a jednu respondentu ve věku 71 a více let (0,1 %). Z věkového hlediska se nám podařilo získat velmi rozmanitý vzorek.

2. Vaše dosažené vzdělání:

Graf 3: Dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní zpracování

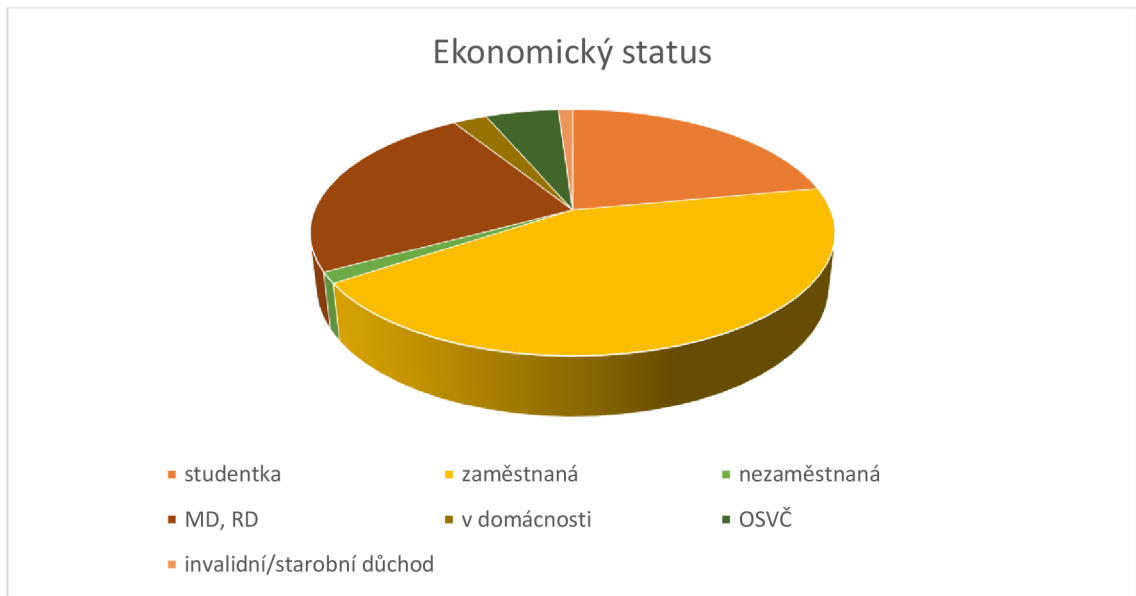
Tabulka 2: Dosažené vzdělání

	Počet	Podíl
Nedokončené, ZŠ	7	0,9 %
SŠ bez maturity	31	4,1 %
SŠ s maturitou	324	42,5 %
VOŠ	39	5,1 %
VŠ	361	47,4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

361 respondentek disponovalo vysokoškolským vzděláním (47,4 %), 324 respondentek mělo středoškolské vzdělání s maturitou (42,5 %) a zbytek tvořily ženy s vyšším odborným vzděláním 5,1 % (39 respondentek), středoškolské bez maturity 4,1 % (31 dotázaných) a základní nebo nedokončené vzdělání zaujímalo podíl pouhých 0,9 % (7 dotázaných žen).

3. Jste:

Graf 4: Ekonomický status

Zdroj: Vlastní zpracování

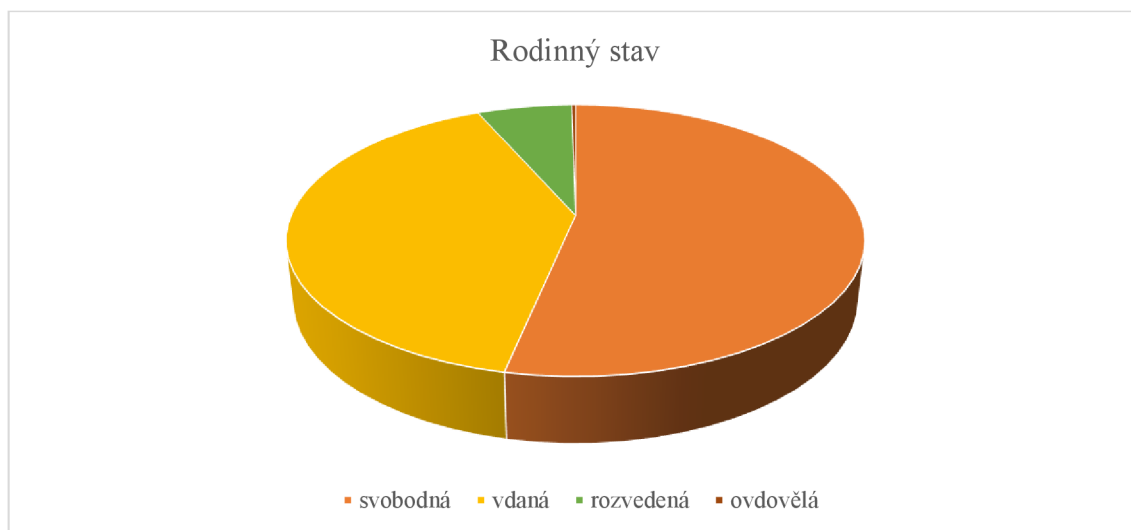
Tabulka 3: Ekonomický status

	Počet	Podíl
Studentka	168	22,0 %
Zaměstnaná	332	43,6 %
Nezaměstnaná	11	1,4 %
Na MD, RD	183	24,0 %
V domácnosti	19	2,5 %
OSVČ	41	5,4 %
V invalidním/starobním důchodu	8	1,0 %

Z následující tabulky je patrné, že se nám podařilo získat zajímavý výběr respondentek podle ekonomického statusu. Velmi nečekaný je počet žen v invalidním nebo starobním důchodu, které sice tvoří nejmenší část oslovených žen, nicméně vzhledem k provedení výzkumu online považujeme těchto 8 (1 %) žen za překvapivý výsledek. Naopak nejvíce se sešlo dotazníků od zaměstnaných žen (332 respondentek, 43,6 %), na mateřské nebo

rodičovské dovolené (183 žen, 24 %) a studentek (168 žen, 22 %). 41 podnikatelek se na šetření podílí z 5,4 %, 19 žen v domácnosti (2,5 %) a 11 nezaměstnaných žen (1,4 %). Počet nezaměstnaných žen jsme vzhledem k celkovému počtu očekávali vyšší, protože jsme předpokládali, že mnohé ženy o zaměstnání během pandemie nového koronaviru přišly.

4. Váš rodinný stav:

Graf 5: Rodinný stav

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 4: Rodinný stav

	Počet	Podíl
Svobodná	406	53,3 %
Vdaná	306	40,2 %
Rozvedená	48	6,3 %
Ovdovělá	2	0,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování

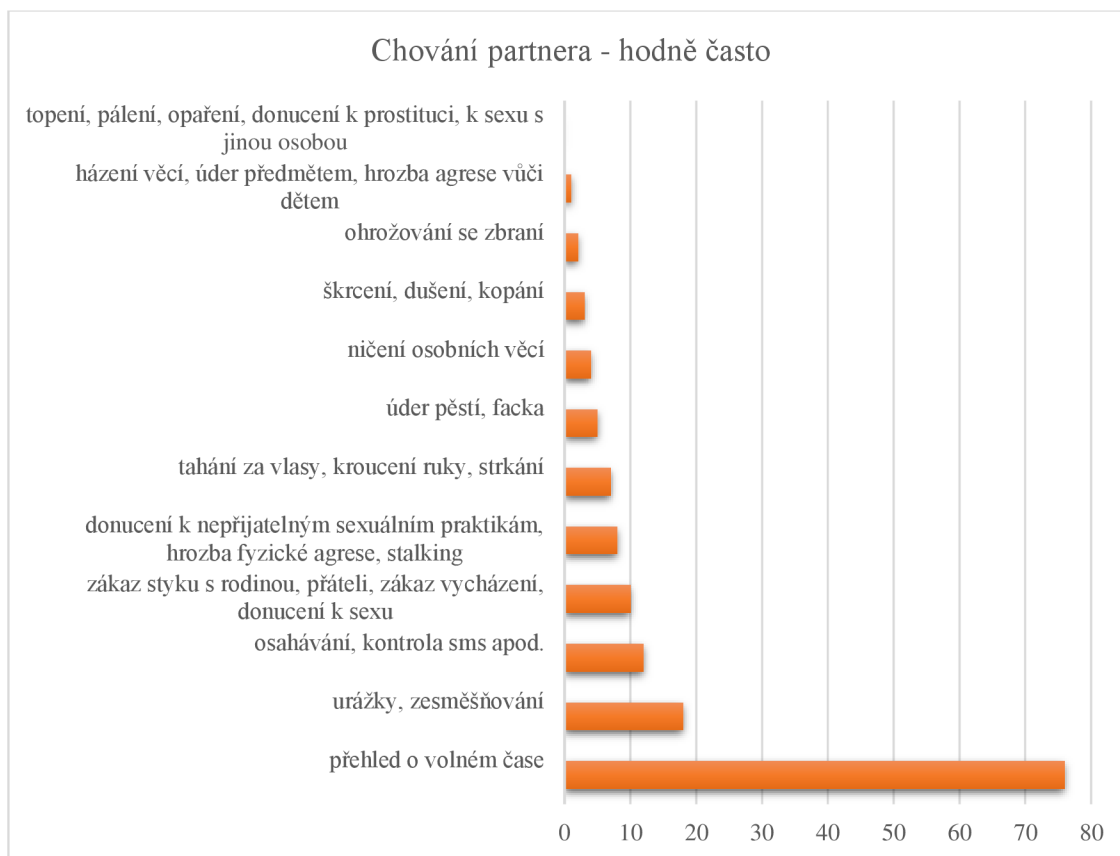
Více jak polovinu respondentek tvoří svobodné ženy (53,3 %, 406 žen). Následují vdané (40,2 %, 306 respondentek) a rozvedené (6,3 %, 48 žen). Na naše otázky odpověděly i dvě ovdovělé ženy tvořící 0,3 %.

5. U následujících výroků prosím označte, jak často, se tak k Vám partner choval. Týkají se chování Vašeho současného partnera, pokud momentálně nejste ve vztahu, odpovídejte podle chování Vašeho posledního partnera.

Tato položka zahrnovala 21 výroků složené do matice nabízející odpovědi na škále: hodně často, opakovaně, jen občas, jednou, nikdy. Výroky se týkaly možného chování partnera a zahrnovaly výroky týkající se nejčastějších forem násilí: fyzického, psychického a stalking.

- Kontroloval mi SMS zprávy, emaily nebo výpisy volání.
- Zakázal mi stýkat se s rodinou, přáteli nebo vycházet z bytu/domu.
- Donutil mě k sexuálnímu styku proti mé vůli.
- Donutil mě k sexuálním praktikám, které pro mě nebyly přijatelné.
- Osahával mě na intimních partiích i přes můj odpor.
- Chtěl mít přehled o tom, co dělám ve volném čase, s kým se stýkám, kam a proč chodím.
- Urážel nebo zesměšňoval mě na veřejnosti, před rodinou nebo přáteli.
- Vyhrožoval, že mi fyzicky ublíží.
- Ohrožoval mě zbraní (tyčí, nožem, střelnou zbraní apod.).
- Dal mi pěstí nebo facku.
- Kopal do mě.
- Tahal mě za vlasy, kroutil mi s rukou nebo do mě strkal.
- Házet po mně věci nebo mě udeřil nějakým předmětem.
- Škrtil mě nebo dusil.
- Topil mě.
- Pálil mě cigaretou, žhavým předmětem nebo mě opařil.
- Pronásledoval mě, postával před mým zaměstnáním apod.
- Záměrně ničil mé osobní věci, na kterých mi velmi záleželo.
- Donutil mě k sexuálnímu styku s jinou osobou nebo k prostituci.
- Vyhrožoval, že ublíží dětem.

V následujících grafech představujeme výsledky u jednotlivých odpovědí. Jsou seřazeny podle četnosti výskytu.

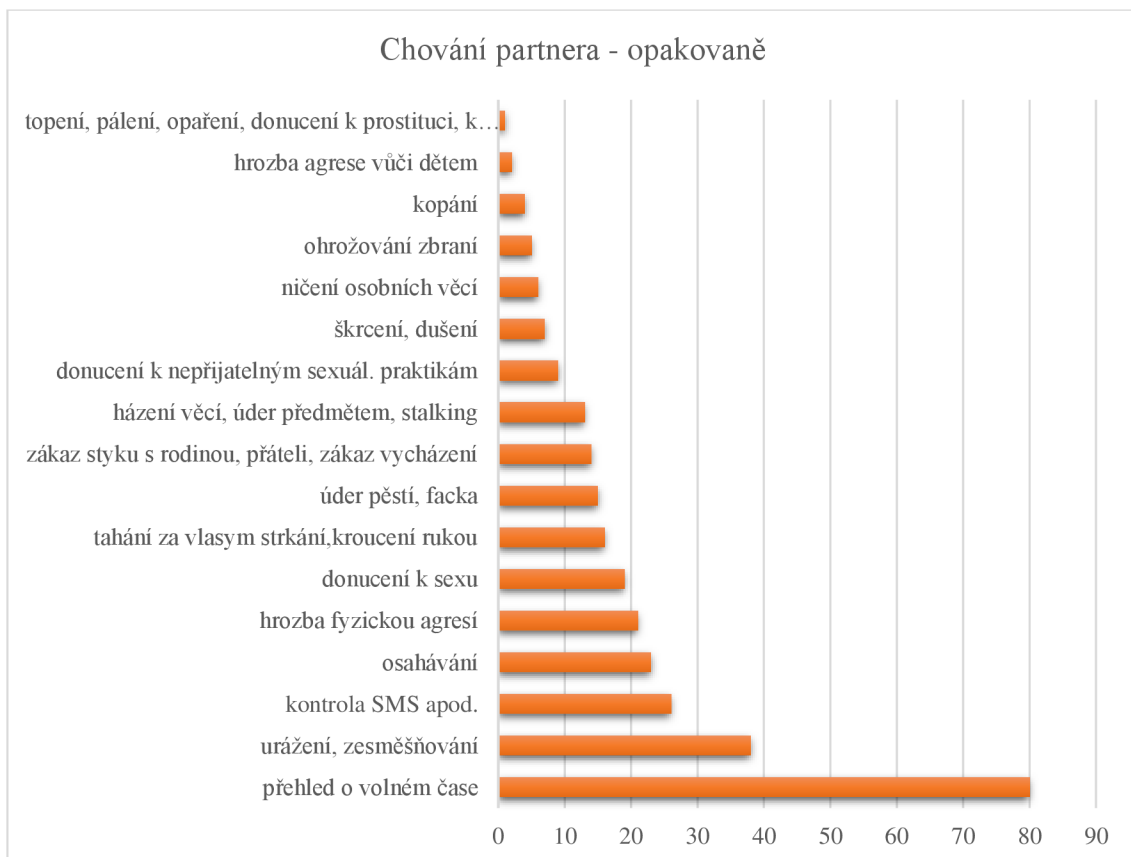
Graf 6: Chování partnera – hodně často

Zdroj: Vlastní zpracování

76 dotázaných žen (10 %) odpovědělo, že jejich partner chce mít hodně často přehled o tom, co dělají ve volném čase, s kým se stýkají, kam a proč chodí. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že je uráží a zesměšňuje na veřejnosti, před rodinou nebo přáteli. Tuto možnost zvolilo 18 žen (2,4 %). 12 žen (1,6 %) se shodlo, že jejich partner je hodně často osahává na intimních partiích i přes jejich odpor a úplně stejný počet žen je vystaveno hodně časté kontrole SMS zpráv, emailů, výpisů volání atd. 10 žen (1,3 %) má od partnera zakázáno stýkat se s přáteli, rodinou nebo dokonce vycházet z bytu/domu. 10 (1,3 %) žen také označilo, že jim byly donuceny k sexuálnímu styku proti jejich vůli. Pátou nejčastější odpovědí bylo, že je partner proti jejich vůli donutil k sexuálním praktikám, které pro ně nebyly přijatelné. K tomu se přiznalo 8 žen (1 %). O pátou pozici se dělí také hrozba fyzické agrese (8 žen, 1 %) a pronásledování, postávání před zaměstnáním apod. Do 7 žen (0,9 %) partner strká, kroučí jim s rukou nebo je tahá za vlasy. 5 žen dostalo hodně často od partnera facku nebo úder pěstí. 4 ženám (0,5 %) partner ničí jejich osobní věci, na kterých jim záleží. Jen 3 respondentky (0,4 %) zaškrtyly, že je partner hodně často dusil, škrtil a stejný počet žen uvedlo, že je do nich partner kopal. 2 respondentky (0,3 %) dokonce partner ohrožoval zbraní (nožem, tyčí, střelnou zbraní). Jen 1 (0,1 %)

respondentka uvedla, že její partner po ní hodně často hází věci, nebo jí udeřil nějakým předmětem a také, že její partner vyhrožoval, že ublíží dětem. Žádná z respondentek neuvedla, že by byla hodně často topena, pálena cigaretou nebo jiným žhavým předmětem, opařena nebo donucena k sexu s jinou osobou nebo dokonce prostituci.

Z grafu vyplývá, že jednoznačně dominuje psychické násilí, zejména kontrola volného času i telefonu, ponižování, urážení ženy před její rodinou, přáteli a na veřejnosti a sexuální násilí (donucení k pohlavnímu styku, osahávání, donucení k nepřijatelným praktikám). Fyzické násilí probíhá nejčastěji v mírnější formě např. tahání za vlasy, fackování, úder pěstí, strkání. Na zjištěné údaje je třeba pohlížet z hlediska počtu, nikoli procentového podílu. Za významná zjištění považujeme ta, která se týkají násilí sexuálního a psychického, kdy např. 10 žen (z celkového počtu 762 respondentek) mělo zákaz stýkat se s přáteli, rodinou nebo nesměly vycházet z domova. 10 žen bylo donuceno k sexu a 8 žen bylo donuceno k nepřijatelným sexuálním praktikám. Dvě ženy uvedly, že byly hodně často ohrožovány zbraní a 3 ženy jsou hodně často škrceny nebo dušeny. To vše v současném nebo posledním vztahu.

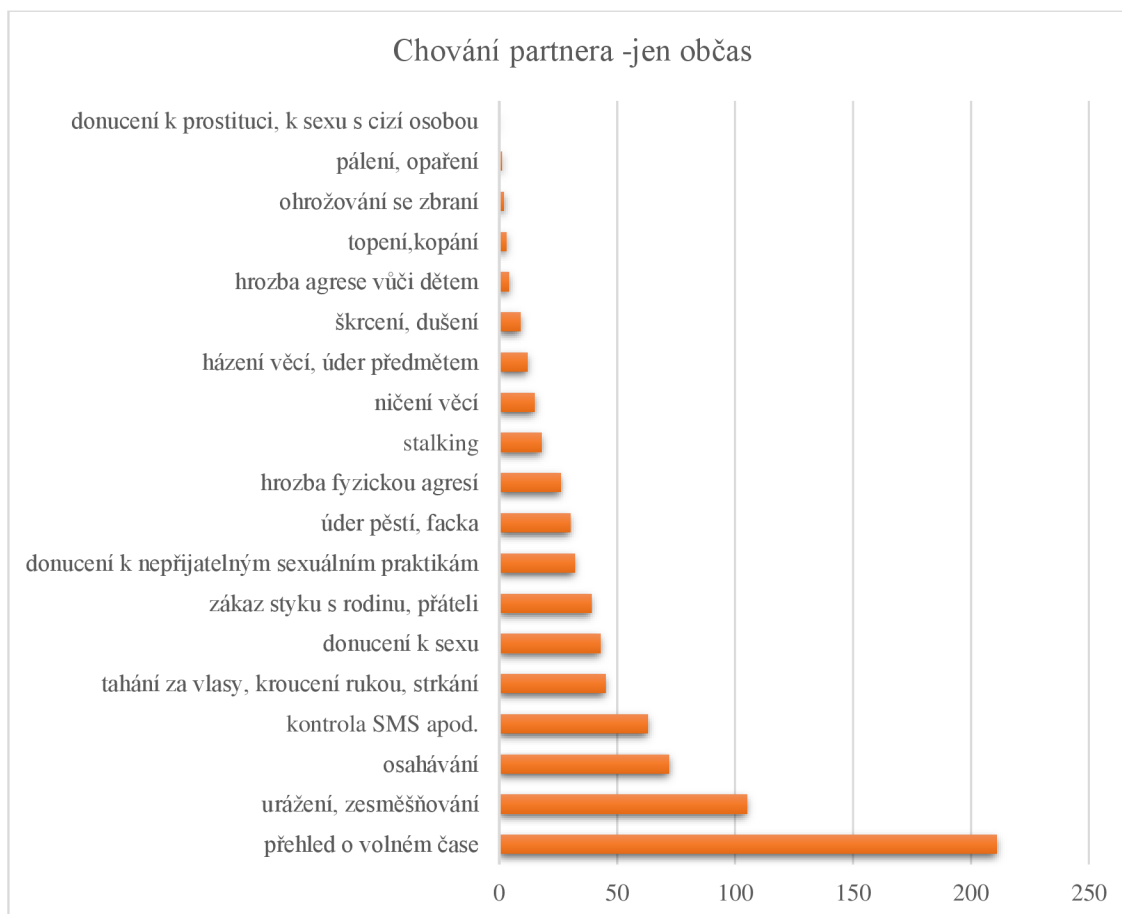
Graf 7: Chování partnera – opakovaně

Zdroj: Vlastní zpracování

Velmi podobné rozložení výroků je u odpovědi „opakovaně“. Opět je nejčastější přehled o volném čase tzn. kam žena chodí, s kým a proč. Takto odpovědělo 80 žen (10,5 %). Opakovaně uráží a zesměšňuje partnerku na veřejnosti, před přáteli nebo rodinou v 38 případech (5 %). 26 ženám (3,4 %) partner opakovaně kontroluje emaily, sms a výpisy volání. 23 (3 %) respondentek partner osahával proti jejich vůli. 21 žen (2,8 %) vypovědělo, že jim jejich partner opakovaně vyhrožoval fyzickou agresí. 19 žen (2,5 %) opakovaně partner donutil k sexuálnímu styku proti jejich vůli. 16 žen (2,1 %) bylo opakovaně taháno za vlasy, bylo do nich strkáno nebo jim partner kroutil rukou. Facku nebo úder pěstí opakovaně dostalo 15 respondentek (2 %). 14 ženám (1,8 %) partner opakovaně zakazoval stýkat se s rodinou, přáteli nebo vycházet z obydlí. Shodný počet označení měl výrok o stalkingu a házení věcí nebo úder předmětem. K těmto odpovědím se přihlásilo po 13 ženách (1,7 %). 9 respondentek (1,2 %) se svěřilo, že je partner opakovaně donutil k pro ně nepřijatelným sexuálním praktikám. 7 žen (0,9 %) partner opakovaně dusil nebo škrtil. V 6 případech (0,8 %) ženy označily, že jim partner záměrně ničil jejich osobní věci, na kterých jim záleželo. 5 žen (0,7 %) bylo opakovaně ohrožováno zbraní a 4 (0,5 %) ženy uvedly, že do nich partner opakovaně kopal. U 2 (0,3 %) respondentek partner vyhrožoval, že ublíží dětem. Po 1 odpovědi (0,1 %) mají výroky „topil mě“, „pálil mě cigaretou, žhavým předmětem nebo mě opařil“ a „donutil mě k sexuálnímu styku s cizí osobou nebo k prostituci“. Ačkoli mají tyto odpovědi jen po jedné respondentce, musíme připomenout, že jde o opakované jednání nikoli o jednorázový incident.

Z opakovaných incidentů se nejčastěji vyskytuje psychické násilí, sexuální násilí a fyzické násilí v mírnější formě. Zajímavé je, že u všech výroků došlo u odpovědi „opakovaně“ k nárůstu odpovědí. Např. u výroku „donutil mě k sexuálnímu styku proti mé vůli,“ odpovědělo kladně 19 respondentek (u odpovědi hodně často tuto položku zaškrtno 10 respondentek). „Osahával mě na intimních partiích i přes můj odpor“ označilo 23 žen, zatímco „hodně často“ u tohoto výroku zaškrtno 12 žen. Urážky a zesměšňování vzrostly z 18 respondentek u možnosti „hodně často“ na 38 respondentek, které partner urážel opakovaně. Významně vzrostla i hrozba fyzické agrese, u které „hodně často“ označilo 8 žen, ale „opakovaně“ už 21 žen. Hrozba zbraní vzrostla z 2 na 5 ohrožených žen. Fackována nebo udeřena pěstí bylo opakovaně 15 žen, zatímco hodně často jen 5 respondentek. 13 respondentek také uvedlo, že je jejich partner ohrožoval házením věcí, nebo úder předmětem, ale jen jedna žena uvedla, že to její partner dělal hodně často.

Oproti předchozímu grafu se objevují první incidenty u výroku „topil mě“ a „pálil mě cigaretou, žhavým předmětem nebo mě opařil“ a „donutil mě k sexuálnímu styku s jinou osobou nebo k prostituci“, které mají po jedné kladné odpovědi.

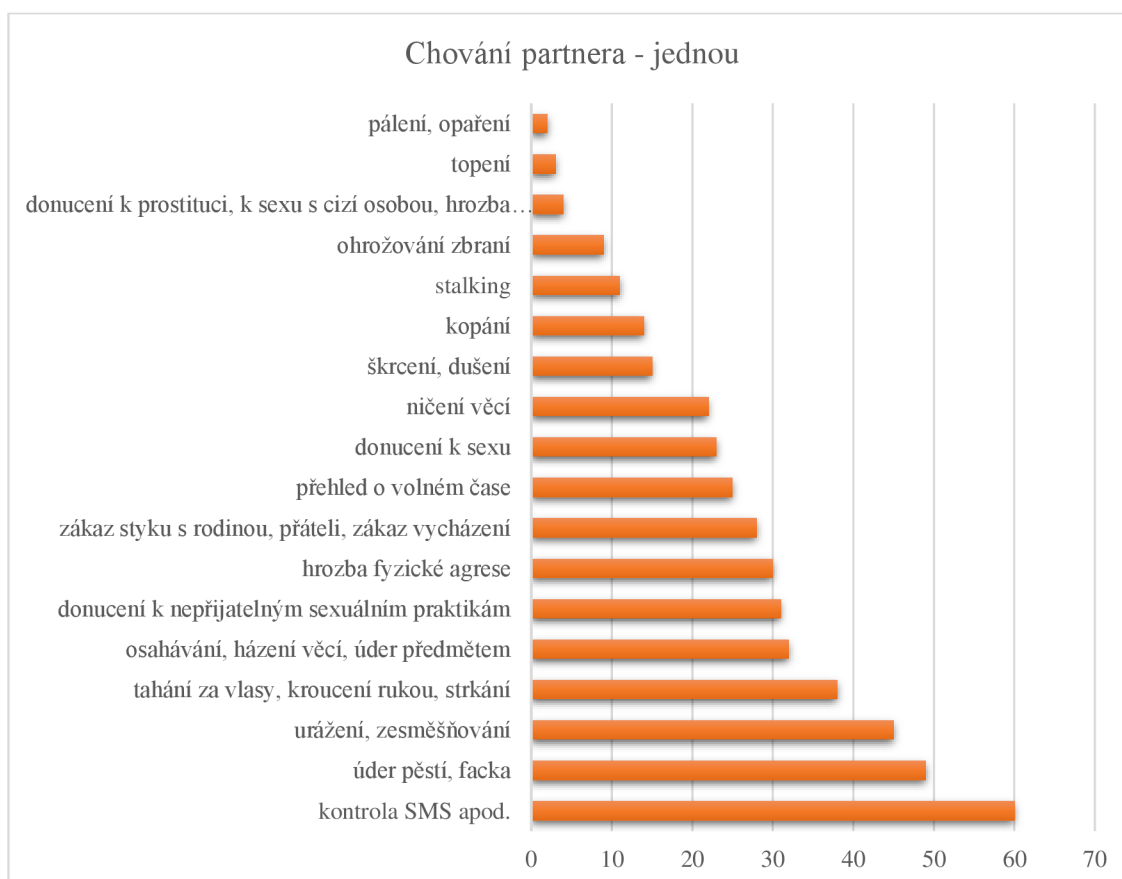
Graf 8: Chování partnera – jen občas

Zdroj: Vlastní zpracování

Pořadí nejčastějších odpovědí se nepatrně mění u odpovědi „jen občas“. Nejvíce žen odpovědělo, že jejich partner musí mít neustále přehled o trávení jejich volného času (211 respondentek, 27,7 %), 105 (13,8 %) žen uvedlo, že je muž zesměšňuje a uráží na veřejnosti, a i přes odpor osahává 72 žen (9,4 %). 63 ženám (8,3 %) občas partner kontroloval telefon, emaily apod. Občasné tahání za vlasy, kroucení rukou nebo strkání označilo 45 dotázaných žen (5,9 %) a podobný počet partner občas donutil k sexuálnímu styku (43 žen, 5,6 %). Zákaz styku s rodinou, přáteli nebo vycházení z bytu nebo domu zažilo občas 39 žen (3,9 %). 32 žen bylo občas donuceno k sexuálním praktikám, které pro ně samotné přijatelné nebyly. Facku nebo úder pěstí občas dostalo 30 (3,9 %) respondentek a 26 ženám (3,4 %) partner hrozil fyzickou agresí. 18 (2,4 %) žen zažilo občasné stalking a 15 (2,0 %) ženám partner záměrně ničil jejich osobní věci, na kterých

jich záleželo. Po 12 (1,6 %) respondentkách partner házel věci, nebo je udeřil nějakým předmětem. Dušení nebo škrcení občas zažilo 9 žen (1,2 %). Na občasném kopání a topení se shodly 3 ženy (0,4 %), 2 (0,3 %) ženy uvedly, že je jejich partner občas ohrožoval zbraní a 1 (0,1 %) ženu partner občas páčil nebo opačil. Žádná z žen u odpovědi „jen občas“ neuvedla, že by byla donucena k sexu s cizí osobou nebo k prostituci.

U většiny výroků dochází stejně u předchozí odpovědi k nárůstu počtu žen, které mají s podobnými incidenty zkušenost jen občas. Za zmínku stojí zvýšený nárůst kladných odpovědí týkajících se závažného násilného chování, zejména škrcení, dušení a topení. Jen občas bylo škrceno nebo dušeno 9 žen a tři topeny. Opět vzhledem k procentuálnímu zastoupení jde o velmi malé hodnoty, podíváme-li se na to z pohledu počtu, je výsledek tragický. Významný nárůst najdeme i u položky zahrnující osahávání i přes vyjádřený odpor, na který kladně odpovědělo 72 žen. Z toho je patrné, že sexuální násilí je jedním z nejčastějších forem násilí v partnerských vztazích.

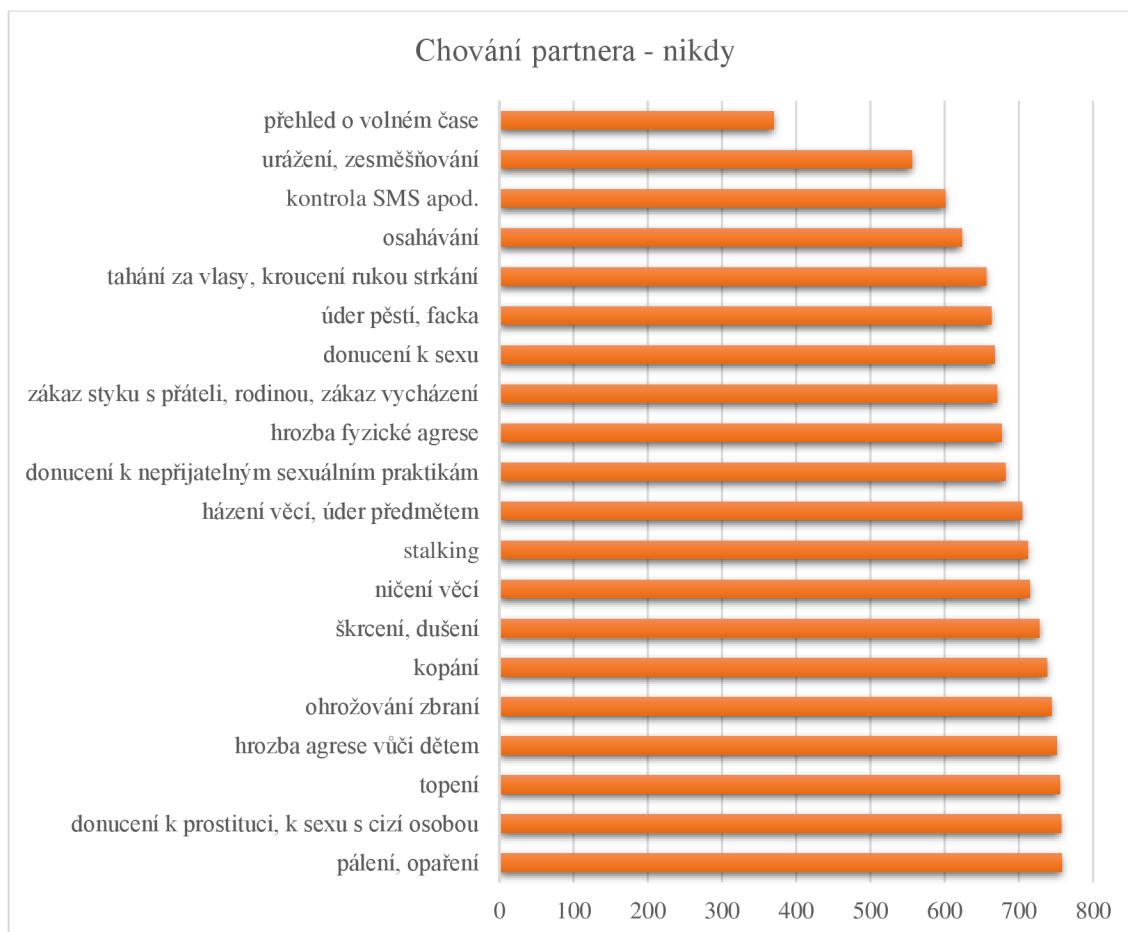
Graf 9: Chování partnera – jednou

Zdroj: Vlastní zpracování

Zajímalo nás, kolik žen zažilo alespoň jednou nějaký násilný akt od svého partnera. Z tohoto důvodu jsme do dotazníku zařadili odpověď „jednou“, i když si uvědomujeme,

že domácí násilí je proces s určitou historií, ve kterém se násilné incidenty opakují ve stále kratších intervalech. Ženy, které alespoň jednou zažily některý z výše uvedených incidentů, mohou být na prahu rozvoje domácího násilí. 60 žen (7,9 %) uvedlo, že jim partner kontroloval jejich osobní mailovou korespondenci nebo telefon (SMS, výpisy volání). 49 ženám dal partner jednu facku nebo pěstí (6,4 %). Ženu urážel nebo zesměšňoval muž ve 45 případech (5,9 %), tahání za vlasy, strkání nebo kroucení ruky zažilo jednou u svého partnera 38 žen (5,0 %), 32 žen (4,2 %) partner osahával i při vyjádřeném odporu a stejný počet respondentek uvedl, že po nich partner házel věci nebo je nějakým předmětem udeřil. 31 (4,1 %) žen bylo donuceno k nepříjemným sexuálním praktikám a 30 ženám (3,9 %) muž pohrozil fyzickou agresí. 28 dotázaných respondentek (3,7 %) uvedlo, že jim partner zákaz stýkat se s rodinou, přáteli nebo vycházet z domova. 25 žen (3,3 %) zažilo, že jejich partner chtěl mít přehled o tom, jak tráví svůj volný čas, s kým se stýkají, kde a proč. 23 respondentek (3,0 %) bylo jednou donuceno k sexuálnímu styku. 22 ženám (2,9 %) jednou partner ničil jejich osobní věci, 15 (2 %) žen jejich partner jednou dusil nebo škrtil a do 14 (1,8 %) žen kopal. 11 žen (1,4 %) jednou zažilo od svého partnera stalking a zcela nás překvapilo 9 žen (1,2 %), které uvedly, že je jejich partner ohrožoval zbraní (střelnou zbraní, tyčí nebo nožem apod.). 4 ženy (0,5 %) partner donutil k sexuálnímu styku s cizí osobou nebo k prostituci a stejný počet žen bylo vystaveno hrozbě fyzické agrese vůči dětem. 3 ženy (0,4 %) muž topil a 2 (0,3 %) páčil cigaretou (nebo jiným žhavým předmětem) či opařil.

Přišlo nám zajímavé sledovat i kolik žen jednou zažilo od partnera nějaké násilí. 23 jich bylo jednou znásilněno partnerem, 31 žen bylo nuceno provádět sexuální praktiky, ke kterým chovaly odpor, 9 žen bylo jednorázově ohrožováno nějakou zbraní, 49 jich dostalo pěstí nebo facku, do 14 žen bylo kopáno, 15 žen bylo dušeno nebo škrčeno a 4 ženy byly donuceny k pohlavnímu styku s cizí osobou nebo k prostituci. Tyto údaje považujeme za naprosto alarmující. Otázkou je, kolik žen odpovídalo podle chování svého současného partnera. Podle toho by se dalo usoudit, kolik žen je na počátku rozvíjejícího se domácího násilí.

Graf 10: Chování partnera – nikdy

Zdroj: Vlastní zpracování

Neoptimističtější grafem celé práce je graf znázorňující počty respondentek, které nikdy nezažily žádný z uvedených incidentů. Z dotázaných 762 respondentek odpovědělo, že nikdy nezažilo ze strany současného nebo posledního partnera pálení či opaření (758 žen, 99,5 %), nebyla donucena k sexu s cizí osobou nebo k prostituci (757 žen, 99,3 %), nebyla topena (755 žen, 99,1 %), nezažila hrozbu agrese vůči dětem (751 žen, 98,6 %), nebyla ohrožována zbraní (744 žen, 97,6 %), partner do nich nikdy nekopal (738 žen, 96,9 %), nebyla škrcena nebo dušena (728 žen, 95,5 %), partner jim neničil osobní věci, na kterých jim záleželo (715 žen, 93,8 %), nebyla partnerem pronásledována (712 žen, 93,4 %), neházela po nich předmětem a žádným je neudeřil (704 žen, 92,4 %), nebyla donucena k nepřijatelným sexuálním praktikám (682 žen, 89,5 %), muž jim nehrozil fyzickou agresí (677 žen, 88,8 %), neměly zákaz styku s rodinou, přáteli a mohly vycházet z bytu (671 žen, 88,1%), nebyly násilím donuceny k sexu (667 žen, 87,5 %), nedostaly facku nebo pěstí (663 žen, 87 %), partner je netahal za vlasy, nekroutil jim rukou a nestrkal do nich (656 žen, 86,1 %), neosahával je přes jejich odpor (623 žen,

81,8 %), nekontroloval jim obsah SMS a emailů ani výpisy volání (601 žen, 78,9 %), neurážel a nezasměšňoval je na veřejnosti (556 žen, 73 %) a nechtěli mít přehled o jejich volném čase (370 žen, 48,6 %).

Na grafu je jasně viditelné, které druhy násilí se nejméně vyskytují, resp. nejméně se vyskytují u naší oslovené skupiny respondentek. Nejméně se vyskytují závažné fyzické útoky typu pálení, opaření, dušení, škracení, ohrožování zbraní nebo topení. Naopak nejhojněji se vyskytuje je psychické násilí, mírnější fyzické a sexuální násilí.

6. Způsobil Vám partner taková zranění, kvůli kterým jste musela vyhledat lékařskou pomoc?

Graf 11: Vyhledání lékařské pomoci

Zdroj: Vlastní zpracování

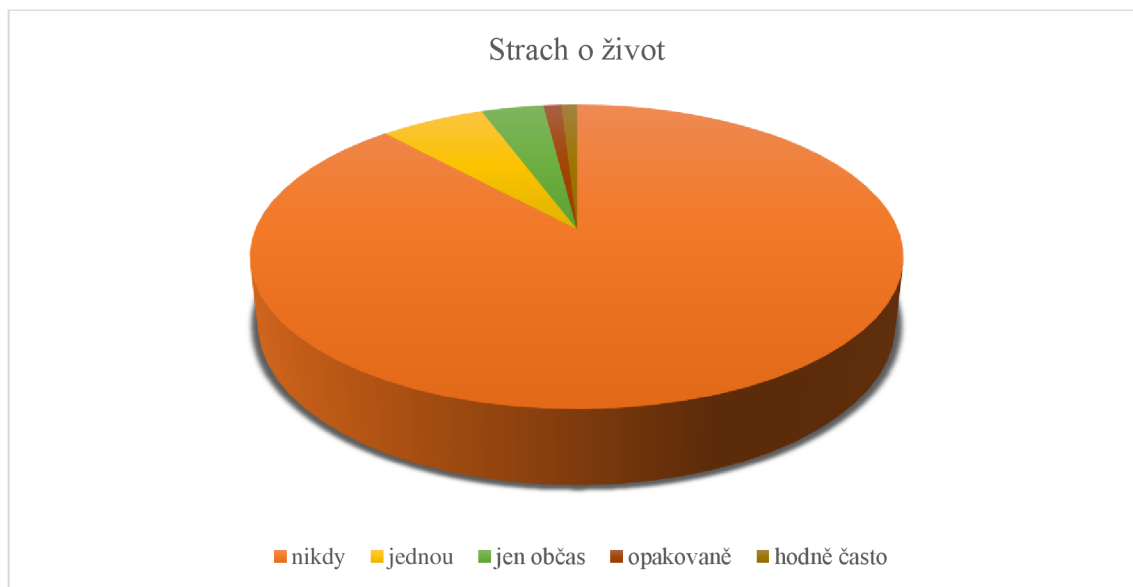
Tabulka 5: Vyhledání lékařské pomoci

	Počet	Podíl
Jednou	12	1,6 %
Více než jednou	7	0,9 %
Nikdy	743	97,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Lékařskou pomoc v souvislosti s chováním partnera muselo více než jednou vyhledat 7 žen (0,9 %), jednou 12 (1,6 %), zatímco toto nemuselo řešit 743 dotázaných žen (97,5 %). Z celkového počtu 762 dotázaných žen bylo 19 žen nuceno alespoň jednou vyhledat lékařskou pomoc z důvodu zranění, které jim partner způsobil.

7. Vyvolávalo ve Vás chování partnera strach o vlastní život?

Graf 12: Strach o život

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 6: Strach o život

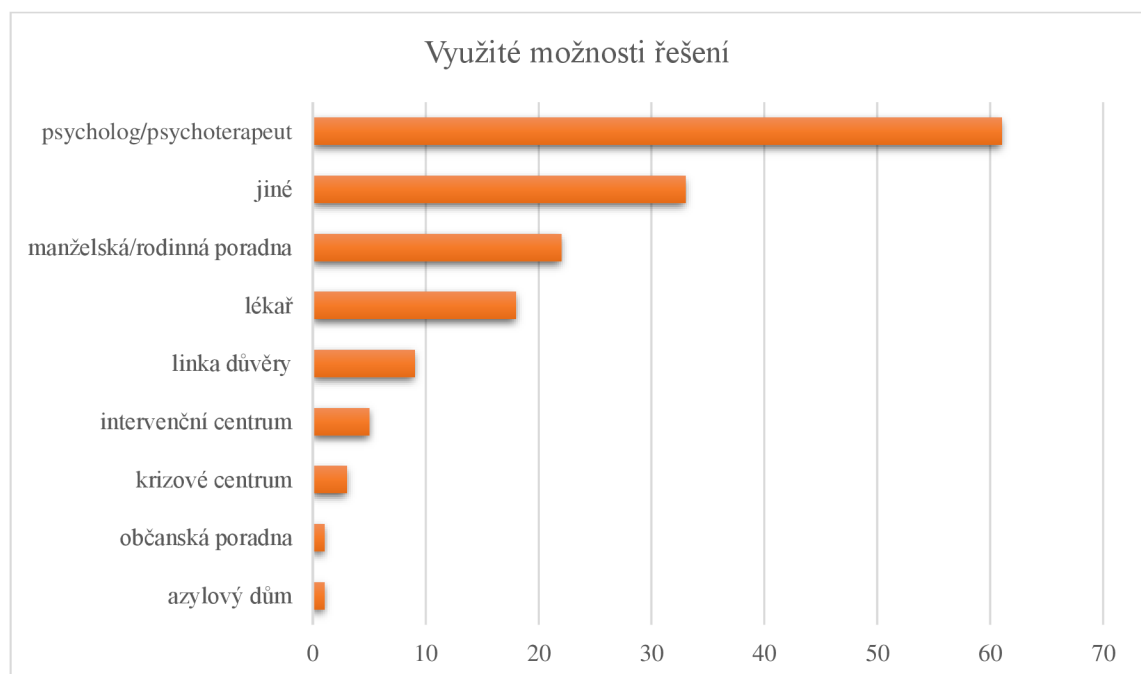
	Počet	Podíl
Nikdy	672	88,2 %
Jednou	47	6,2 %
Jen občas	28	3,7 %
Opakovaně	8	1,0 %
Hodně často	7	0,9 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Zajímalo nás, zda měly ženy v partnerství někdy strach o svůj život. Výsledky nás velmi překvapily. 47 žen (6,2 %) uvedlo, že strach o svůj život mělo pouze jednou. Jen občas označilo 28 žen (3,7 %), opakovaně so o svůj život ve vztahu bálo 8 žen (1,0 %) a opakovaně 7 respondentek (0,9 %).

Z celkového počtu 762 žen se jich 90 alespoň jednou obávalo o vlastní život nebo zdraví v souvislosti s jednáním jejich partnera. 8 žen dokonce opakovaně a 7 hodně často. Domníváme se, že tyto respondentky měly opodstatněný důvod oslovit Policii ČR.

8. Z níže uvedených možností prosím označte ty, které jste využila v souvislosti s chováním partnera. Můžete označit více možností.

Graf 13: Využité možnosti řešení

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 7: Využité možnosti řešení

	Počet	Podíl
Azylový dům	1	0,1 %
Linka důvěry	9	1,2 %
Intervenční centrum	5	0,7 %
Krizové centrum	3	0,4 %
Manželská nebo rodinná poradna	22	2,9 %
Občanská poradna	1	0,1 %
Psycholog, psychoterapeut	61	8,0 %
Lékař	18	2,4 %
Žádné, nebylo třeba	657	86,2 %
Jiné	27	3,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování

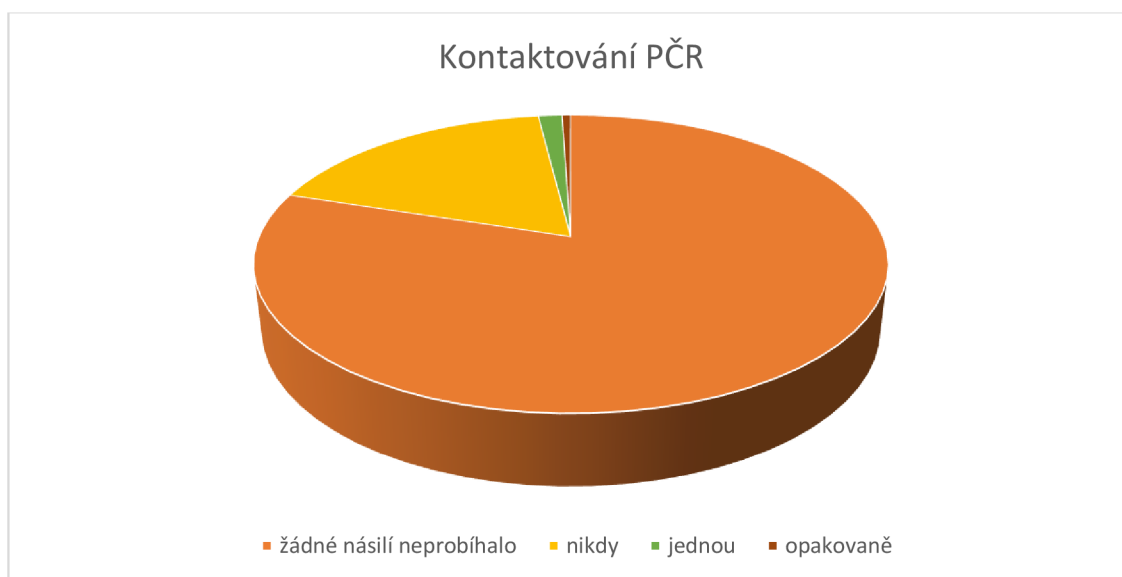
U této otázky měly respondentky možnost zaškrtnout více odpovědí. 61 žen (8 %) uvedlo, že v souvislosti s chováním partnera vyhledaly pomoc psychologa nebo psychoterapeuta. 22 (2,9 %) ohrožených žen se vydalo do manželské nebo rodinné poradny, 18 žen (2,4 %) oslovilo lékaře, na linku důvěry se obrátilo 9 žen (1,2 %). 5 respondentek (0,7 %) svou situaci řešilo s intervenčním centrem a 3 (0,4 %) s centrem krizovým. Občanskou poradnu a azylový dům označila jedna žena (0,1 %). Ze 762 žen, které náš dotazník vyplnilo, jich 653 (85,8 %) uvedlo, že žádnou pomoc vyhledat nemusely, protože nebylo třeba. Dále měly respondentky možnost samy uvést slovy, která zařízení vyhledaly, a nenašly ho v nabízených možnostech nebo jaký jiný další způsob řešení zvolily. Policie ČR nebyla uváděna záměrně, protože na ní směřuje otázka následující. K položce „jiné“, ženy uvedly:

- aby odešel on z mého bytu;
- kamarádi;
- odešla jsem sama;

- rozchod;
- jednoho dne jsem odjela do práce se svými věcmi a už se nevrátila;
- přátelé a rodina;
- online kurz;
- dům rodičů;
- internetová poradna;
- svěření se tím někomu blízkému;
- sestra;
- sestra;
- policie;
- policie;
- policie;
- přítelkyně na telefonu;
- na čas jsem odešla k přátelům;
- rodiče;
- kamarádka;
- sexuolog;
- podpora přátel;
- Policie ČR;
- u milence jsem zůstávala;
- koučink;
- jiný byt;
- kamarádky;
- krizové intervenční centrum v Bohnicích.

Zdá se, že dominuje privátní řešení domácího násilí, o čemž svědčí hodnoty u odpovědi „psycholog/psychoterapeut“ kterou označilo 61 žen, rovněž využití manželské nebo rodinné poradny je poměrně časté. V otevřených odpovědích nalézáme především zapojení třetích osob (kamarád, rodinný příslušník, milenec apod.).

9. Kontaktovala jste někdy Policii ČR v souvislosti s násilím ve Vašem vztahu?

Graf 14: Kontaktování PČR

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 8: Kontaktování PČR

	Počet	Podíl
Žádné násilí neprobíhalo	609	79,9 %
Nikdy	138	18,1 %
Jednou	11	1,4 %
Opakovaně	4	0,5 %

Zdroj: Vlastní zpracování

609 žen (79,9 %) uvedlo, že nemusely kontaktovat Policii ČR, protože v jejich vztahu panovaly dobré podmínky a žádné násilí neprobíhalo. Možnost „nikdy“ byla určena pro ty, ženy, které se sice ve vztahu cítily ohrožené, ale na policii se z různých důvodů neobrátily. Tuto možnost označilo 138 respondentek (18,1 %) a dále pokračovaly otázkou č. 13, kde se ptáme, proč policii neoslovila. 11 žen (1,4 %) policii kontaktovalo jednou a 4 (0,5 %) ženy musely policii kontaktovat opakovaně. U této otázky dotazník končil u žen, které odpověděly, že žádné násilí neprobíhalo.

Zajímavé je, že Policii ČR oslovilo 15 žen, které uvedly v předchozí otázce, že se obávaly o svůj život nebo zdraví hodně často nebo opakovaně. Z toho vyplývá, že ženy PČR kontaktují až v případech skutečně závažného ohrožení na vlastním zdraví či životě.

10. Byl Váš partner Policií ČR vykázán ze společného obydlí?

Graf 15: Vykázání partnera

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 9: Vykázání partnera

	Počet	Podíl
Ano	1	6,7 %
Ne	14	93,3 %
Nevím o této možnosti	0	0 %

Zdroj: Vlastní zpracování

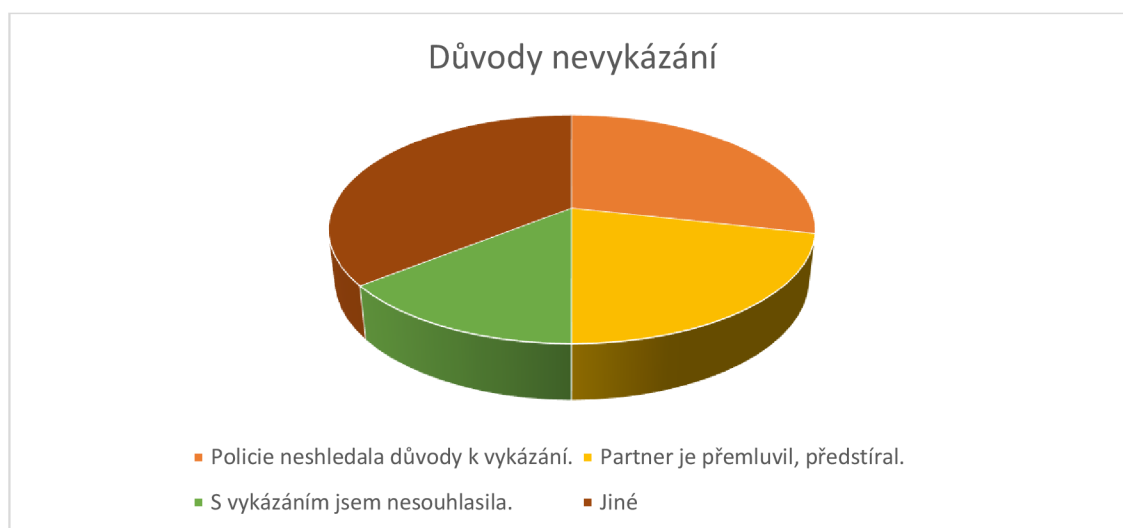
Respondentky, které u předchozí otázky odpověděly, že kontaktovaly PČR byly dotázány, zda byl jejich partner vykázán ze společného obydlí. Otázka byla položena 15 ženám, z nichž pouze u jedné (6,7 %) došlo k vykázání násilníka. U 14 (93,3 %) žen tento institut využít nebyl. „Nevím o této možnosti“ nezaškrtnla žádná z dotčených žen. Z toho usuzujeme, že informovanost mezi ženami zasaženými domácím násilím je, alespoň co se týče samotného vykázání na 10 dnů. Zajímavé by bylo zjistit, kolik žen zná možnost vykázání prodloužit. Zde si myslíme, že by povědomí žen tak velké nebylo.

11. Jak jste využila dobu, během které byl Váš partner vykázán?

Tato otázka byla otevřená a dotkla se pouze jedné respondentky, která na předchozí otázku o vykázání odpověděla kladně. Zajímalo nás, jak využila dobu, kdy byl partner mimo domov. Ze získané odpovědi jsme mnoho informací nezískali. Při dalším

zkoumáním by bylo vhodné uvést do znění otázky nějaká podpůrná vodítka, jak odpověď zpracovat (jaké instituce navštívila, zda měla dostatek času na vyřízení všech záležitostí, zda požádala o prodloužení vykázaní apod.). Odpověď respondentky „přemýšlela jsem, co dál“, je velmi neurčitá a není z ní zřejmé, jaký efekt vykázaní mělo. Můžeme jen konstatovat, že minimálně na 10 dní měla respondentka čas si promyslet další kroky.

12. Proč nebyl Váš partner Policií ČR vykázán ze společného obydlí?

Graf 16: Důvody nevykázaní

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 10: Důvody nevykázaní

	Počet	Podíl
Policie neshledala důvody k vykázaní.	4	28,6 %
Partner je přemluvil, předstíral.	3	21,4 %
S vykázaním jsem nesouhlasila.	2	14,3 %
Jiné.	5	35,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na tuto otázku byly nasměrovány ženy, které u otázky č. 10 odpověděly, že jejich partner nebyl PČR vykázán. Otázka se týkala 14 žen. Na výběr měly 3 možnosti nebo mohly zvolit otevřenou odpověď „jiné“. 4 ženy (28,6 %) se svěřily, že v jejich případě policisté neshledali důvody k vykázaní. Ve 3 případech (21,4 %) se násilnému partnerovi podařilo oběť přemluvit, nebo předstíral tak, že mu policisté uvěřili. 2 ženy (14,3 %) nakonec s vykázaním nesouhlasily. Otevřenou odpověď zvolilo 5 žen. Sešly se nám tyto odpovědi:

- nebydleli jsme spolu;
- situace se uklidnila;
- odvezli mě do bezpečí;
- nebyl doma, utekl, stíhání jsem stáhla;
- vyhodila jsme ho sama, ukončila vztah

Z výsledků vyvozujeme, že z 10 žen, které PČR oslovily, ale jejich partner vykázán nebyl, jen 2 svou situaci vyřešily. Jedna z žen byla odvezena do bezpečí a druhá vztah ukončila a partnera vyhodila.

13. Jaký byl hlavní důvod, proč jste Polici ČR neoslovila?

Tabulka 11: Důvody neoslovení PČR

	Počet	Podíl
Je to soukromá věc, musím se s tím vypořádat sama.	18	12,9 %
Nechci, aby o tom někdo věděl, stydím se.	7	5 %
Bojím se partnera, bude se chtít pomstít.	7	5 %
Situace nebyla tak vážná.	80	57,1 %
Mohla jsem si za to sama.	7	5 %
Nevěřím policistům, stejně nic nezmůžou.	2	1,4 %
Policie by mi nevěřila.	4	2,9 %
Chtěla jsem Policii volat, ale partner mi v tom zabránil.	0	0 %
Jiné.	15	10,7 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovídaly ženy, které u otázky č. 9 uvedly, že Policii ČR nikdy nekontaktovaly. Odpovídalo 138 žen. Opět mohly zvolit jednu z nabídnutých odpovědí, nebo uvést odpověď svými slovy u položky „jiné“. Nejvíce žen odpovědělo, že situace nebyla tak vážná, aby policii volaly. Na tom se shodlo 80 žen (57,1 %). 18 žen (12,9 %) považovalo situaci za soukromou záležitost, se kterou se musí vypořádat samy. 7 (5 %) respondentek se stydělo, nechtěly, aby o jejich nepřízni někdo věděl, stejný počet žen (5 %) uvedl že se bálo pomsty ze strany násilného partnera a dalších 7 žen (5 %) se domnívalo, že si za situaci mohly samy, a proto policii nevolaly. 4 ženy (2,9 %) si

myslely, že by jim policie nevěřila a 2 (1,4 %) respondentky byly přesvědčené, že policisté nic nezmůžou. 15 ženám žádná z nabízených možností nepřišla vhod, tak zvolily otevřenou odpověď, dvě respondentky odmítly odpovědět a kolonku proškrtly. Zde je výčet odpovědí:

- nebyl žádný důvod;
- odešla jsem;
- partner byl policista a situace nebyla nijak vážná;
- vlastní rozhodnutí odejít ze vztahu;
- vše výše zmíněné, některé věci se těžko dokazují (stalking);
- bylo to, když řídil a moc mu to nešlo, stačilo ho odstavit od vozidla;
- pomohla rodina;
- šlo spíš o psychické týrání, neexistoval hmatatelný důkaz;
- šlo o psychické týrání;
- bývalý manžel byl policista, nevěřili by mi;
- bylo to mimořádné, vysvětlili jsme si to a po čas našeho soužití (15 let) už se to nikdy nestalo;
- partner je také policista, nevěřím, že by mělo smysl kontaktovat jeho kolegy;
- nebylo to tak vážné.

138 žen bylo nějakým způsobem partnerem ohrožováno a žádná z nich PČR nekontaktovala, aby svou situaci řešila. 80 z nich usoudilo, že situace zas tak vážná nebyla. 18 žen však stále považuje domácí násilí za soukromou záležitost a chce se s problémem vypořádat sama. Objevuje se také stud a strach z pomsty. Některé ženy uvedly, že jejich partner je policista a proto nevěří, že by jim policie pomohla. Položku „nevěřím policistům, stejně nic nezmůžou“ označily jen dvě respondentky. To považujeme za velmi pozitivní zjištění, ze kterého soudíme, že důvěra v možnosti policie je větší, než jsme předpokládali.

4.4 Ověření hypotéz

Hypotéza 1: Fyzické násilí zažilo/zažívá minimálně 18 % žen (v minulém nebo současném vztahu).

Tuto hypotézu monitoruje 5. položka dotazníku, konkrétně 8 výroků týkajících se fyzického násilí. Analýzou jednotlivých odpovědí bylo zjištěno, že ze 762 respondentek zažila nebo aktuálně zažívá fyzické násilí 167 žen (21,9 %). Jedná se o ženy, které zažily násilí ze strany partnera alespoň jednou. Hypotézu můžeme považovat za potvrzenou.

Hypotéza 2: Minimálně 43 % žen zažily nějakou formu psychického domácího násilí ze strany bývalého nebo současného partnera.

K této hypotéze se vztahuje položka č. 5, sledující jednotlivé druhy domácího násilí. K sexuálnímu násilí se vztahuje 7 výroků. Jednotlivé odpovědi ukázaly, že z celkového počtu 762 žen, které dotazníku věnovaly svou pozornost, jich 471 odpovědělo, že minimálně jednou zažily některý z uvedených druhů psychického násilí. Jde o 61,8 % dotázaných žen. Hypotéza se potvrdila.

Hypotéza 3: Minimálně 21 % žen zažilo v současném nebo posledním vztahu sexuální násilí.

Tuto hypotézu sledujeme 4 výroky u 5. položky v dotazníku. Po důkladném prozkoumání jednotlivých odpovědí jsme zjistili, že ze 762 žen jich 177 zažilo nebo zažívá nějaký druh sexuálního násilí. Jde o 23,2 % respondentek z našeho výzkumného šetření. Hypotéza se nám potvrdila.

Hypotéza 4: Policii oslovilo v souvislosti s násilným chováním partnera nejvýše 8 % žen zažívajících násilí.

Tuto hypotézu sleduje otázka č. 9. Z našeho průzkumného šetření vyplývá, že z celkového vzorku 762 žen zažívalo násilí ze strany partnera 153 žen. Ale jen 15 žen zažívajících násilí oslovilo Policii ČR. Z našeho průzkumného vzorku tedy 9,8 % žen policii využilo. Hypotéza se nepotvrdila.

Hypotéza 5: Většina žen kontaktuje PČR až v případě vážného ohrožení nebo z obavy o své zdraví a život.

Tuto hypotézu sledují otázky č. 7 a 9. Ženy, které kontaktovaly PČR uvedly, že se opakovaně nebo hodně často obávaly o svůj život nebo zdraví. 28 žen uvedlo, že se o život bály jen občas a 47 žen jen jednou. Tyto se na policii neobrátily. Je zřejmé, že k řešení použily jiné možnosti, jak vyplývá z odpovědí na otázku č. 8. Není tedy pravidlem, že se žena na policisty obrátí teprve ve chvíli, kdy se cítí být ve vážném ohrožení. Tuto hypotézu považujeme za nepotvrzenou.

Hypotéza 6: Většina žen při řešení domácího násilí Policií ČR neoslovila z důvodu nedůvěry vůči policistům.

Touto hypotézou se zabývá otázka č. 13. Nedůvěru vyjádřilo 8 žen. Čtyři uvedly, že by jim policisté nevěřili, dvě byly přesvědčené, že by policie stejně nic nezmohla a v otevřených odpovědích dvě respondentky uvedly, že jejich partner byl policistou a z toho důvodu nevěřily, že by oslovení policistů v této věci mělo nějaký smysl. Nejčastějším důvodem, proč oběti policii nekontaktovaly, byla zažitá představa, že jde o soukromou záležitost, kterou si musí vyřešit samy. Hypotéza zůstává nepotvrzená.

Hypotéza 7: Institut vykázaní ze společného obydlí u domácího násilí využilo nejvýše 1 % žen, které násilí ze strany partnera zažívaly.

Ze 153 žen, které nějaké násilí ze strany partnera zažívaly, pouze jedna využila institutu vykázaní. Z našeho vzorku vyplývá, že institut vykázaní byl využit u 0,65 % žen. I přes malou odchylku můžeme hypotézu považovat za potvrzenou.

4.5 Diskuse

Naše výzkumné šetření ukázalo, že domácí násilí je stále aktuálním tématem a s přihlédnutím k současnému stavu kolem pandemie Covid-19, ještě aktuálnější. Z výsledků je patrné, že dochází nejčastěji k psychickému násilí (61,8 % respondentek), sexuální násilí prožilo nebo prožívá 23,4 % respondentek a fyzické násilí zažilo 21 % našich respondentek. Jednotlivé typy násilí se nevyskytují izolovaně, ale jde o jejich kombinaci. Z výsledků je jasné, že oproti běžnému stavu dochází k růstu násilí ve všech jeho formách.

Svou nepříznivou situaci ženy řeší zejména s psychology nebo psychoterapeuty, v manželské nebo rodinné poradně a za pomoci příbuzných a přátel. Je evidentní, že se ženy snaží zvýšit své kompetence svépomocí, aby byly schopné nepřízeň účinně řešit. Věříme, že vyhledání psychologa/psychoterapeuta v rané fázi domácího násilí může mít pozitivní dopad na budoucí průběh života dotčené. Ačkoli se v našem vzorku našlo jen 15 žen, které oslovily Policii ČR, nevnímáme to jako špatný výsledek. Z předchozích otázek víme, že velká část žen se snaží situaci řešit jiným způsobem. Vyplynulo, že musí dojít k častým obavám o vlastní život a zdraví, aby žena policii zavolala. To může souviset se zastaralým trendem, kdy policisté nemohli nijak zasáhnout, pokud se nejednalo o trestný čin – tedy nedošlo k vážné újmě na zdraví. Je nutné připomenout, že v tomto ohledu došlo k výraznému posunu, kdy může být pachatel vykázán na dobu 10 dní i při nepřítomnosti a tato doba může být dále prodlužována. Současně může být vydán zákaz přiblížení a dodržování vykázání je kontrolováno. Zcela hypoteticky usuzujeme, že informovanost žen v tomto směru nebude velká a bylo by přínosné, aby se o dalším možném postupu po vykázání více informovala veřejnost.

Největší překážkou v boji proti domácímu násilí je stále panující stud a pocit, že si s problémem musí poradit samy. Na druhou stranu si myslíme, že důvěra v policii je, nicméně objevily se případy, kdy pachatelem byl člen policejního sboru a v takovém případě musela žena využít jiného způsobu řešení, protože věřila, že by policisté její případ dostatečně neřešili a jejich volání by nemělo smysl.

Z patnácti žen pouze u jedné došlo k vykázání násilného partnera. Ve zbývajících případech nebyly shledány pro vykázání důvody. Zde bychom rádi seznámili se skutečností, ke které dochází, a to, že pokud žena policii zavolá a vypovídá proti svému partnerovi, často obvinění odvolá. U vykázání jsou případy maření úředního rozhodnutí o vykázání, a to nejen ze strany pachatele, ale také oběti, která partnera vezme zpět a zapírá ho. Během své praxe v azylovém domě pro rodiny s dětmi v Kralupech nad Vltavou jsem se setkala s případy, kdy žena postižená násilnými atakami svého partnera požádala o utajení svého pobytu, nicméně o několik dní později ji v místě hledal její partner, který tvrdil, že zcela určitě ví, že se dotyčná vyskytuje právě zde. Dokládal to sms zprávami, které mu žena sama poslala a o svém pobytu se mu svěřila. Pomoc těmto ženám také zhoršuje zneužívání institutu vykázání ženami, které se snaží partnera za něco potrestat nebo se ho zbavit. Je jistě velmi složité domácí násilí odhalit a účinně s oběťmi pracovat na místě incidentu, kdy nastává klíčový okamžik, který určí, jak se násilný vztah

bude dále vyvíjet – zda bude ukončen nebo bude pokračovat dál. Policisté by měli být důkladně vyškoleni a přistupovat k oběti s ohledem na jejich ohrožení, nechat je vypovědět vše, co mají na srdci, naslouchat a nabídnout možná řešení, která lze provést hned a která v delším časovém horizontu, aby měla žena pocit, že její situace není bezvýchodná.

ZÁVĚR

V této práci si klademe za cíl předložit ucelené informace týkající se problematiky domácího násilí tak, aby byly čitelné i pro běžnou populaci. Chtěli jsme vytvořit zdroj informací o průběhu domácího násilí a jeho nevyhnutelného řešení. Seznamujeme s dopady domácího násilí a klademe zřetel na prevenci, kterou považujeme za nejúčinnější boj s domácím násilím (i s dalšími negativními jevy). Věnujeme se činnosti Policie ČR a možnosti vykázaní ze společného obydlí.

Výzkumným šetřením hledáme četnost výskytu domácího násilí za současné situace. Ptáme se žen, které incidenty zažily se svým současným nebo posledním partnerem. Zajímá nás, kolik žen zažilo psychické, fyzické a sexuální násilí a výsledky dáváme do souvislosti se současnou situací, která je pro každého nejistotou nebo zvýšeným rizikem. Hledali jsme, kolik žen v souvislosti s násilím oslovilo PČR a u kolika žen byl využit institut vykázaní.

Na základě našich výsledků můžeme říct, že hlavním důvodem, proč žena s policií situaci neřeší je stud a pocit, že jde o soukromou věc, kterou má vyřešit doma s partnerem. Přesto mnohé ženy využívají další možnou pomoc, zejména psychologa nebo psychoterapeuta a rodinu či přátele.

Činnost policie si jistě zaslouží další zkoumání, které by srovnalo názory týraných žen na samotný zásah s pohledy příslušníků policie. Zajímavá by byla také studie, která by se zabývala případy zneužití vykázaní, protože tyto incidenty mohou mít negativní dopad na skutečné oběti domácího násilí.

Vzhledem ke složitosti celého problému a charakteristice obětí doporučujeme důkladné proškolení policistů v psychologické oblasti, aby mohli lépe chápat rozpoložení týrané ženy a dle toho volit správnou taktiku. Policisté musí brát v potaz další okolnosti, které do daného incidentu vstupují jako je přítomnost dítěte, strach ženy a její počáteční nedůvěra a měli by se vybavit dostatečnou trpělivostí. K celému problému by bylo jistě vhodné zabránit různým výkladům, které říkají, co spadá pod §199 Týrání osoby žijící ve společné domácnosti.

Nejpalčivěji vnímáme nastavení společnosti a její pragmatický přístup k zákonům. Přejí bychom si změnu postoje společnosti, která by z chlapců vychovávala zodpovědné muže.

Již od pradávna se od mužů očekávala síla. Agresivita byla nástrojem, jak získat kořist, moc, jak ochránit svůj rod před nepřáteli. Dnes lidé čelí jiným výzvám, než jakým čelili v minulosti. Ze šavlozubého tygra se stal šéf, který po nás chce další a další přesčasy nebo nesplacená hypotéka. Čelíme jiným stresům, ale někteří z nás volí jako obranu útok, stejně jako v dobách, kdy jsme čelili nájezdníkům. Nemůžeme násilí vymazat, vždy bude součástí lidské společnosti, jediné, co můžeme ovlivnit je míra, se kterou se bude vyskytovat. Tím nedocílíme zákony, návody nebo nařízeními, ale výchovou. O transgeneračním přenosu násilí nemůže být pochyb, děti jsou fyzicky trestány, přihlížejí násilí v rodině a učí se nápodobou. Pokud zažijí pocit, že docílí svého násilím, je vysoce pravděpodobné, že násilí budou používat v dospělém věku při řešení problémů. Mnozí z nás si takovou zátěž nesou, možná si ji uvědomují a nechtějí takové břímě, ale pokud nevyhledají odbornou pomoc a nenajdou podporu v rodině, může se snadno stát, že domácí násilí se rozvine a později i přenesou na další generaci, tak se bude vytvářet dlouhý a nikdy nekončící řetězec smutných osudů. Dopřejme našim chlapcům přiznat své limity, dovolme jim pláč, dovolme jim dělat chyby a selhávat a nelpěme na perfekcionismu.

A pokud sami selžeme, přiznejme jim to, mluvíme o svých pocitech a respektujícím způsobem přistupujeme k dětem, které mají právo se na někoho rozzlobit, stejně jako my. Musíme jim ukázat, že zlobit se na někoho je přirozená součást života, ale musíme se s ní vypořádat způsobem, který nebude ohrožovat druhé. Ukažme dětem, že říct si o pomoc není znak slabošství, ale odvahy přiznat si problém a své limity k jeho zvládnutí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: Žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CIMRMANNOVÁ, Tereza a kol. *Krise a význam pomáhajících prvního kontaktu: Aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.

ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-341-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HOLÁ, Irena a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Spondea, 2016. ISBN 978-80-2701-120-9.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, Eva ŽATECKÁ, Radovan DÁVID a Martin KORNEL. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3.

KUNC, Kamil a kol. *Ekonomické dopady domácího násilí v ČR*. Praha: profem, 2012. ISBN 978-80-904564-1-9.

MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

NOVÁK, Tomáš a Věra CAPPONI. *Sám proti agresí*. Praha: Grada, 1996. ISBN 80-7169-253-0.

PIKÁLKOVÁ, Simona. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách-ČR/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Akademie věd České republiky, 2004. ISBN 80-7330-054-0.

STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. ISBN 978-807418-020-0.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: proFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

Elektronické zdroje

Azylový dům sv. Máří Magdalény. *Charita Kralupy nad Vltavou* [online]. Charita Česká republika, 2021, 2021 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <https://kralupy.charita.cz/ubytovani/azylove-bydleni/>

ČESKÁ REPUBLIKA. *Akční plán prevence domácího a genderově podminěného násilí na léta 2019-2022*. In: Úřad vlády České republiky, 2019. Dostupné také z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/AP-DN---grafikaFINAL.pdf>

DVOŘÁČKOVÁ, Jana. Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí. *Vláda České republiky* [online]. Vláda ČR, 2021, 2017 [cit. 2021-3-6]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Metaanalyza_final.pdf

GRAHAM-HARRISON, Emma, Angela GIUFFRIDA, Helena SMITH a Liz FORD. Lockdowns around the world bring rise in domestic violence. *The Guardian* [online]. Guardian News & Media Limited or its affiliated companies, 2021, 28. 3. 2020 [cit. 2021-4-23]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence>

HRONOVÁ, Martina a Marie VAVROŇOVÁ. *Vliv domácího násilí na zdraví žen – obětí násilí a jejich dětí, které jsou svědky násilí v rodině: Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2010* [online]. Praha: ROSA, 2011, 31. 1. 2011 [cit. 2021-

3-5]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/366154-Vliv-domaciho-nasili-na-zdravi-zen-obeti-nasili-a-jejich-deti-ktere-jsou-svedky-nasili-v-rodine.html>

Intervenční centrum (pomoc obětem domácího násilí). *Centrum sociálních služeb Praha* [online]. Praha: Centrum sociálních služeb Praha, 2021, 2021 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <https://www.csspraha.cz/intervencni-centrum-pomoc-obetem-domaciho-nasili>

Mapa pomoci. *Nenechte si ubližovat* [online]. Praha: KRAV MAGA, 2021, 2021 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <http://nenechtesublizovat.cz/index.php?mainNav=pomocobetem&subNav=mapa>

MKN-10 2021. *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR* [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2021, 2021 [cit. 2021-3-20]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/>

Násilí na ženách: Informace z průzkumu. <https://fra.europa.eu/en> [online]. Vídeň: Agentura Evropské unie pro základní práva, 2021, 2014 [cit. 2021-4-4]. Dostupné z: <https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

PAVLÍKOVÁ, Iva. Právní minimum pro zdravotníky. *Stop násilí* [online]. 2021, 2016 [cit. 2021-3-30]. Dostupné z: <http://stopnasili.cz/wp-content/uploads/2016/03/10-Pr%C3%A1vn%C3%AD-minimum-pro-zdravotn%C3%ADky.pdf>

Projektová činnost. *Bílý kruh bezpečí* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2021 [cit. 2021-4-2]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/>

SEHNOUTKA, Petr. METODICKÁ PŘÍRUČKA č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, 2021, 4. 1. 2010 [cit. 2021-4-2]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/soubor/mp-1-2010-docx.aspx>

Statistiky. *Asociace pracovníků intervenčních center ČR* [online]. Asociace pracovníků intervenčních center, 2021, 2021 [cit. 2021-4-26]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255

Zákon č. 273/2008 Sb.: Zákon o Policii České republiky. *Zákony pro lidi* [online]. AION CS, 2021 [cit. 2021-4-2]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Počty vykázaní 2007-2020	32
Graf 2: Věková struktura	41
Graf 3: Dosažené vzdělání	42
Graf 4: Ekonomický status	43
Graf 5: Rodinný stav	44
Graf 6: Chování partnera – hodně často	46
Graf 7: Chování partnera - opakovaně.....	47
Graf 8: Chování partnera – jen občas	49
Graf 9: Chování partnera - jednou	50
Graf 10: Chování partnera - nikdy	52
Graf 11: Vyhledání lékařské pomoci	53
Graf 12: Strach o život.....	54
Graf 13: Využité možnosti řešení	55
Graf 14: Kontaktování PČR.....	58
Graf 15: Vykázání partnera.....	59
Graf 16: Důvody nevykázaní	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Věková struktura.....	41
Tabulka 2: Dosažené vzdělání	42
Tabulka 3: Ekonomický status.....	43
Tabulka 4: Rodinný stav	44
Tabulka 5: Vyhledání lékařské pomoci	53
Tabulka 6: Strach o život	54
Tabulka 7: Využité možnosti řešení	56
Tabulka 8: Kontaktování PČR.....	58
Tabulka 9: Vykázání partnera.....	59
Tabulka 10: Důvody nevykázaní	60
Tabulka 11: Důvody neoslovení PČR	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. A: Otázky ke zjištění rizika eskalace domácího násilí	75
Příloha č. B: Dotazník	76

Příloha č. A: Otázky ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

sara dn
pomůcka pro policisty

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předešlé zákroky PCR, na úrazy apod.*
- 2) **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácí násilím nejsou vzájemně napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) **NEVEREJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahy. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PCR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vytváří Bílý kněz bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o nocihové lince pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancovaný Evropskou unií a vládou České republiky.

sara dn

3x5 otázek
na rizikové faktory

ODDÍL 1

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBE

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hráčskou závislostí např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpojit, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je velké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychlé a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasil.cz

Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. BeFrage – Copyright © 2006 Bílý kněz bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přepis jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodním právem.

Příloha č. B: Dotazník

Chování partnera ve vztahu z pohledu žen

Dobrý den,

jmenuji se Markéta Holečková a jsem studentkou závěrečného ročníku Sociální patologie a prevence na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Ráda bych oslovila ženy starší 18 let (v partnerském vztahu, nebo které měly v minulosti minimálně jeden partnerský vztah) s žádostí o vyplnění krátkého anonymního dotazníku. Veškeré odpovědi budou využity pro zpracování výzkumné části mé bakalářské práce.

Děkuji za Váš čas.

Bc. Holečková Markéta

Váš věk:

- 18-20
- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-70
- 71 a více

Vaše dosažené vzdělání:

- ZŠ nebo nedokončené
- SŠ bez maturity
- SŠ s maturitou
- VOŠ
- VŠ

Jste:

- Studentka
- Zaměstnaná
- Nezaměstnaná
- Na mateřské nebo rodičovské dovolené
- V domácnosti
- OSVČ
- V invalidním nebo starobním důchodu

Váš rodinný stav:

- Svobodná
 Vdaná
 Rozvedená
 Ovdovělá

U následujících výroků prosím označte, jak často se tak k Vám partner choval. Otázky se týkají chování Vašeho současného partnera, pokud momentálně nejste ve vztahu, odpovídejte podle chování Vašeho posledního partnera.

	Hodně často	Opakovaně	Jen občas	Jednou	Nikdy
Kontroloval mi SMS zprávy, emaily nebo výpisy volání	☐	☐	☐	☐	☐
Zakázal mi stýkat se s rodinou, přáteli nebo vycházet z bytu/domu.	☐	☐	☐	☐	☐
Donutil mě k sexuálnímu styku proti mé vůli?	☐	☐	☐	☐	☐
Donutil mě k sexuálním praktikám, které pro mě nebyly přijatelné?	☐	☐	☐	☐	☐
Osahával mě na intimních partiích i přes můj odpor?	☐	☐	☐	☐	☐
Chtěl mít přehled o tom, co dělám ve volném čase, s kým se stýkám, kam a proč chodím.	☐	☐	☐	☐	☐
Urážel nebo zesměšňoval mě na veřejnosti, před rodinou nebo přáteli.	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhrožoval, že mi fyzicky ublíží.	☐	☐	☐	☐	☐
Ohrožoval mě zbraní (tyčí, nožem, střelnou zbraní apod.)	☐	☐	☐	☐	☐
Dal mi pěstí nebo facku.	☐	☐	☐	☐	☐
Kopal do mě.	☐	☐	☐	☐	☐
Tahal mě za vlasy, kroutil mi rukou nebo do mě strkal.	☐	☐	☐	☐	☐
Házet po mně věci nebo mě udeřil nějakým předmětem.	☐	☐	☐	☐	☐
Škrtil mě nebo dusil.	☐	☐	☐	☐	☐
Topil mě.	☐	☐	☐	☐	☐
Pálil mě cigaretou, žhavým předmětem nebo mě opařil.	☐	☐	☐	☐	☐
Pronásledoval mě, postával před mým zaměstnáním apod.	☐	☐	☐	☐	☐
Záměrně ničil mé osobní věci na kterých mi velmi záleželo.	☐	☐	☐	☐	☐
Donutil mě k sexuálnímu styku s jinou osobou nebo k prostituci.	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhrožoval, že ublíží dětem.	☐	☐	☐	☐	☐

Způsobil Vám partner taková zranění, kvůli kterým jste musela vyhledat lékařskou pomoc?

- Jednou
- Více než jednou
- Nikdy

Vyvolávalo ve Vás chování partnera strach o vlastní život?

- Nikdy
- Jednou
- Jen občas
- Opakovaně
- Hodně často

Z níže uvedených možností prosím označte ty, které jste využila v souvislosti s chováním partnera. Můžete označit více možností.

- Azylový dům
- Linka důvěry
- Intervenční centrum
- Krizové centrum
- Manželská nebo rodinná poradna
- Občanská poradna
- Psycholog, psychoterapeut
- Lékař
- Žádné, nebylo třeba
- Jiné:

Kontaktovala jste někdy Policii ČR v souvislosti s násilím ve Vašem vztahu?

- Žádné násilí neprobíhalo
- Nikdy
- Jednou
- Opakovaně

Byl Váš partner Policií ČR vykázán ze společného obydlí?

- Ano
- Ne
- Nevím o této možnosti

Jak jste využila dobu, během které byl Váš partner vykázan?

Proč nebyl Váš partner Policii ČR vykázan ze společného obydlí?

- Policie neshledala důvody k vykázaní
- Partner je přemluvil, předstíral
- S vykázaním jsem nesouhlasila
- Jiné:

Jaký byl hlavní důvod, proč jste Policii ČR neoslovila?

- Je to soukromá věc, musím se s tím vypořádat sama.
- Nechci, aby o tom někdo věděl, stydím se.
- Bojím se partnera, bude se chtít pomstít.
- Situace nebyla tak vážná.
- Mohla jsem si za to sama.
- Nevěřím policistům, stejně nic nezmůžou.
- Policie by mi nevěřila.
- Chtěla jsem Policii volat, ale partner mi v tom zabránil
- Jiné: